

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKÖĞRETİM VIII. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ DÜŞÜNCE
YAZILARININ EĞİTİMDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

BİLGİN GÖK

TEZ DANIŞMANI:
YARD. DOÇ. DR. RASİH ERKUL

MANİSA
2006

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ FORMU

Tez No:

Konu:

Üniv. Kodu:

Tezin Yazarının

Soyadı: GÖK

Adı: Bilgin

Tezin Türkçe Adı: İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarının Eğitimdeki Yeri ve Önemi

Tezin Yabancı Adı: The Place And Importance Of Idea Articles In Turkish Books At 8th Class Primary Education

Tezin Yapıldığı

Üniversite: Celal Bayar Üniversitesi Enstitü: Sosyal Bilimler Enstitüsü Yılı:2006

Tezin Türü: Yüksek Lisans

Dili: Türkçe

Sayfa Sayısı: 105

Referans Sayısı:

Tez Danışmanının:

Ünvanı: Yard. Doç. Dr.

Adı: Rasih

Soyadı: ERKUL

Türkçe Anahtar Kelimeler:

İngilizce Anahtar Kelimeler

1.Düşünce Yazısı

1.An Idea Article

2.İlköğretim VIII. Sınıf

2.8th Class Primary Education

3.Türkçe Ders Kitabı

3.Turkish Lesson Book

4.Sosyo Ekonomik Düzey

4.Socio Economic Level

5.Örneklem Grubu

5.Experimental Group

Tarih:29.09.2006

İmza:

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ FORMU

Tez No:

Konu:

Üniv. Kodu:

Tezin Yazarının

Soyadı: GÖK

Adı: Bilgin

Tezin Türkçe Adı: İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarının Eğitimdeki Yeri ve Önemi

Tezin Yabancı Adı: The Place And Importance Of İdea Articles İn Turkish Books At 8th Class Primary Education

Tezin Yapıldığı

Üniversite: Celal Bayar Üniversitesi Enstitü: Sosyal Bilimler Enstitüsü Yılı:2006

Tezin Türü: Yüksek Lisans

Dili: Türkçe

Sayfa Sayısı: 105

Referans Sayısı:

Tez Danışmanının:

Ünvanı: Yard. Doç. Dr.

Adı: Rasih

Soyadı: ERKUL

Türkçe Anahtar Kelimeler:

İngilizce Anahtar Kelimeler

1.Düşünce Yazısı

1.An İdea Article

2.İlköğretim VIII. Sınıf

2.8th Class Primary Education

3.Türkçe Ders Kitabı

3.Turkish Lesson Book

4.Sosyo Ekonomik Düzey

4.Socio Economic Level

5.Örneklem Grubu

5.Experimental Group

Tarih:29.09.2006

İmza:

ÖZET

Düşünce yazıları; özü bilgi ile donanmış düşüncelerin açıklamasını, yoğunlaştırılmasını ve derinleştirilmesini esas alan yazılardır.

Tüm bireyler gibi ilköğretim çocuğu da duygularını, düşüncelerini, hayallerini güzel dilimiz Türkçe ile ifade eder. Dilini ne kadar mükemmel kullanırsa düşüncelerini ifade etmede de o oranda başarılı olacaktır. Bundan dolayı; Türkçe'yi özenle ve güvenle kullanmak aynı zamanda doğru ve tam anlamayı, ifadelerde özgünlüğü beraberinde getirecektir.

İlköğretimde Türkçe dersi tüm derslerin temelini teşkil etmektedir. Türkçe dersindeki başarı ve başarısızlık doğal olarak diğer derslere de sirayet edecektir. Bu açıdan baktığımızda Türkçe dersinin önemi tartışılmaz.

İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan düşünce yazıları da çocuğun düşünce ve hayal dünyasının gelişmesinde, ifadelerinin zengin bir biçim almasında, doğru ve eleştirisel düşünmesinde, güzel dilimiz Türkçe'yi başarılı bir şekilde kullanmasında önemli bir faktördür.

İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan düşünce yazılarının çocuğun gelişimdeki yeri ve önemi bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

ABSTRACT

Idea article is a kind of article which is predicated on concentrating, deepening and explaining to ideas which is equipped with information.

Like all individuals primary education students express one's feelings, opinions and dreams with our perfect Turkish language. How much one uses the language perfectly, he/she will be successful about expressing ideas. Because of this, using Turkish language diligently and with sure touch makes understanding in a right way and originality on expressions.

Turkish language forms the fundamental source of all lessons in primary education. Being successful or not in Turkish language reflects to another lessons. Regarding as this notion, importance of Turkish language is incontrovertial.

Idea articles in the Turkish books have a great importance to develop one's idea and dear life, to enrich expressions, to think in a critical way, and to use Turkish language in a successful way at 8th class primary education.

The importance and place of the idea articles in Turkish books at 8th class primary education, underline this study.

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarının Eğitimdeki Yeri ve Önemi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih:29.09.2006

Bilgin GÖK

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisans Üstü öğretim Yönetmeliği'nin 8.Maddesi gereğince Enstitümüz İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programı öğrencisi Bilgin GÖK "İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarının Eğitimdeki Yeri ve Önemi" konulu tezi incelenmiş ve aday ..../.../.....tarihinde saat 'da/de jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna	☐	OY BİRLİĞİ
DÜZELTME yapılmasına	☐	* OY ÇOKLUĞU
RED edilmesine	☐	** ile karar verilmiştir.

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.

** Bu halde adayın kaydı silinir.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

Evet Hayır

*** Tez, burs, ödül veya Teşvik prog. (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir.

Tez, mutlaka basılmalıdır.

Tez, mevcut haliyle basılmalıdır.

Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.

Tez, basımı gereksizdir.

ÖNSÖZ

Düşünce yazıları; bilgi ile donanmış bireyin doğru, eleştirici, yorumlayıcı ve karşılaştırmacı biçimde düşünmesini sağlayan yazılardır. Düşünce yazıları sayesinde kişi, öğrendiği bilgileri doğru yorumlama, düşüncelerini düzgün ve anlamlı bir şekilde ifade etme imkanı bulur.

Bu çalışmada ilköğretim okullarının VIII.sınıflarında okutulan Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının çocuk eğitime katkıları araştırılmıştır. Ayrıca bu çalışmada düşünce yazılarının, çocuğun fiziksel, psikolojik ve sosyolojik açıdan gelişmesinde önemli bir yer tuttuğu ön plana çıkmıştır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde ve yüksek lisans öğrenimimde büyük katkısı olan sayın hocam Yard. Doç. Dr. Rasih ERKUL'a teşekkürlerim sonsuzdur.

Bilgin GÖK

İÇİNDEKİLER

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU.....	I
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU.....	II
TÜRKÇEÖZET.....	III
İNGİLİZCE ÖZET.....	IV
YEMİN METNİ.....	V
TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI.....	VI
ÖNSÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
KISALTMALAR.....	XII
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	XIII

GİRİŞ.....	1
Tanımı.....	1
MEB Tarafından Hazırlanan Türkçe Ders Kitaplarının Amaçları.....	4
Düşünce Yazılarına Genel Bir Bakış.....	11
Makale.....	11
Deneme.....	12
Fıkra.....	13
Eleştiri.....	14
Sohbet.....	15
1.TEZ ÇALIŞMASININ BİLİMSEL ESASLARI	16
Problem.....	16
Alt Problemler.....	19
Amaçlar.....	19
Önem.....	20
Sayılıtlar.....	22
Sınırlılıklar.....	22
İlgili Araştırmalar.....	23
Tanımlar.....	25
Kısaltmalar.....	26
2.YÖNTEM.....	27

Araştırmanın Modeli.....	27
Evren.....	27
Örnekleme.....	27
Verilerin Toplanması.....	30
Verilerin Çözümlemesi.....	31
3.BULGULAR VE	
YORUMLAR.....	32
İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar..	32
İlköğretim Okullarının VIII. Sınıflarında Okutulan Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarının Nicelik ve Nitelik Bakımından Bugünkü Durumlarıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	33
Araştırma Örneğine Giren Öğretmen ve Öğrencilerle İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	36
Öğretmenlere Ait Kişisel Bilgiler.....	37
Öğretmen ve Öğrencilerin, İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarının Çocuk Eğitime Katkıları İle İlgili Görüş ve Tutumları..	38
Öğretmen Anketine Dayalı Bulgular.....	39
Ulusal Bilinci Geliştirme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	39
Okuma İsteği Kazandırma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	40
Ana Dil Sevgisi ve Bilinci Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	41
Çocukların Duygu ve Düşünce Ufkunu Genişletme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	42
Düşünce Yazısı Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	43
Ders Dışı Kitap Okuma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	44
Kitaptaki Düşünce Yazılarının Nitelik ve Nicelik Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	45
Yazılı ve Sözlü Çalışmalar Yapma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar...	46
Düşünce Yazılarında Dört Temel Beceriyi Geliştirme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	47
Öğrencilerin Yaratıcılığını Geliştirme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	51

Öğrencileri Edebiyat Derslerine Hazırlama Durumuna Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	52
Değerlendirme.....	53
Öğrenci Anketine Dayalı Bulgular.....	53
Öğrencilerin Düşünce Yazıları Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	53
Düşünce Yazısı Çeşitlerinden Hangisinin Daha Kolay Anlaşıldığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	56
Düşünme Gücünü Geliştirme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	57
Güzel Sanatlara Olan İlgiyi Artırma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar..	58
Düşünce Yazılarının Bilime ve Bilimsel Çalışmalara Olan İlgiyi Artırma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	59
Düşünce Yazılarının Çevre İle İletişim Kurma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	61
Düşünce Yazılarının Eleştirici, Yorumlayıcı ve Karşılaştırmacı Görüşler Kazandırma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	62
Düşünce Yazılarının Dil ve Anlatım Özellikleri Yönünden İfade Gücünü Geliştirmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	63
Düşünce Yazılarının Kelime Dağarcığını Zenginleştirme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	65
Düşünce Yazılarını Türkçe'yi Özenle ve Güvenle Kullanma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	66
Düşünce Yazılarının Vatan, Millet ve Yurt Sevgisine Benzer Duygular Kazandırma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	68
Düşünce Yazılarının Sayı Bakımından Yeterlilik Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	69
Düşünce Yazılarına Benzer Yazı Çalışmalarının Yapılma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	71
Günlük Gazetelerin ve Haftalık Çıkan Dergilerin Takip Edilme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	72
Gazetelerden veya Dergilerden Düşünce Yazıları İle İlgili Yazıları Ayırt Edebilme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	74

Değerlendirme.....	76
4.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	78
Sonuç.....	78
Araştırmanın Alt Amaçlarına Ait Bulgular.....	78
Öneriler.....	86
BİBLİYOGRAFYA.....	88
EKLER.....	91

KISALTMALAR

SED: Sosyo Ekonomik Düzey.

SPSS: Statistic Program Of Social Science

ÇİZELGELER LİSTESİ

1. Araştırmaya Örnekleme Giren Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı
2. Örnekleme Giren Öğretmenlerin Okullara Göre Dağılımı
3. Örnekleme Giren Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı
4. İlköğretim VIII: Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı
5. Örnekleme Giren Öğretmenlerin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı
6. Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Ders Dışı Seminerlere Katıldınız mı? Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
7. Öğretmenlerin; “ Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazıları Öğrencilerin Ulusal Bilincini Geliştirici Nitelikte midir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
8. Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Türkçe Kitaplarındaki Düşünce Yazılarını Öğrenciyi Okumaya İsteklendirmede Başarılı Buluyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
9. Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Kitaplardaki Düşünce Yazıları Öğrencilere Ana Dil Sevgisi ve Bilinci Kazandırmayı Amaçlıyor mu?” sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
10. Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “ Kitaplardaki Düşünce Yazıları Çocukların Duygu ve Düşünce Ufkunu Genişletici Özellikte midir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
11. Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Öğrenciler Düşünce Yazıları Hakkında Yeterli Bilgiye Sahipler mi?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
12. Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları Dışında Öğrencilere Bu Tür İle İlgili Kitaplar Okuttunuz mu?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
13. Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Kitaplardaki Düşünce Yazılarını Nitelik Bakımından Yeterli Buluyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

14. Örnekleme Giren Öğretmenlerini, “Kitaplardaki Düşünce Yazılarını Nicelik Bakımından Yeterli Buluyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
15. Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Kompozisyon Derslerinde Düşünce Yazılarıyla İlgili Yazılı ve Sözlü Çalışmalar Yaptırıyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
16. Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Kitaplarındaki Düşünce Yazılarında Öğrencilerin Konuşma Becerisi Geliştirebilecek Özellikleri İçeren Alıştırmalar Var mıdır?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
17. Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Kitaplarındaki Düşünce Yazılarında Öğrencilerin Okuma Becerisi Geliştirebilecek Özellikleri İçeren Alıştırmalar Var mıdır?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
18. Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarında Öğrencilerin Yazma Becerisi Geliştirebilecek Özellikleri İçeren Alıştırmalar Var mıdır?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
19. Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarında Bulunan Alıştırmalar ve Uygulama Çalışmaları Öğrencinin Yaratıcılığını Geliştirici Biçimde Hazırlanmış mıdır?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
20. Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarının Öğrencileri Edebiyat Derslerine Hazırlama Konusunda Yeterli Olduğunu Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
21. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Düşünce Yazıları Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip misiniz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
22. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaplarındaki Düşünce Yazılarını Anlayabiliyor musunuz” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
23. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazılarından Hangisini Kolaylıkla Anlayabiliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
24. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları Düşünme Gücünüzü Geliştiriyor mu?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı
25. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Tiyatro, Sinema, Bale, Opera vs. Gibi Güzel Sanat Dallarına Karşı İlginizi Artırıyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

26. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Bilime, Bilimsel Çalışmalara Olan İlginizi Artırıyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı
27. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Çevrenizdeki İnsanlarla Kolay Anlaşmanızı Sağlıyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı
28. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Size Eleştirici, Yorumlayıcı ve Karşılaştırmacı Görüşler Kazandırıyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı
29. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Dil ve Anlatım Özellikleri Yönünden İfade Gücünüzü Geliştiriyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı
30. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Kelime Dağarcığınızı zenginleştiriyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı
31. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Türkçe’yi Özenle ve Güvenle Kullanmanızı Sağlıyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı
32. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Vatan, Millet ve Yurt Sevgisine Benzer Duygular Kazandırıyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı
33. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazılarını, Sayı Bakımından Yeterli Buluyor musunuz?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı
34. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Türkçe Dersinde, Düşünce Yazılarına Benzer Yazı Çalışmaları Yapıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı
35. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Günlük Gazeteleri veya Haftalık Çıkan Dergileri Takip Ediyor musunuz?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı
36. Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Gazetelerden veya Dergilerden Düşünce Yazıları ile İlgili Yazıları Ayırt Edebiliyor musunuz?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

GİRİŞ

Düşünce yazılarını incelemeye ve bu eserlerin çocukların gelişmeleri bakımından etkilerini açıklamaya ve nitelikli düşünce yazılarında aranacak özelliklere geçmeden önce “düşünce yazısı” deyiminden ne anlaşıldığına, ilköğretim 8.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki yer alan düşünce yazılarının genel niteliğine değinmekte yarar vardır.

TANIMI

Düşünce yazısı adından da anlaşılacağı gibi özü, bilgiyle donanmış düşüncelerin açıklamasını, yoğunlaştırılmasını ve derinleştirilmesini esas alan yazılardır. “Fikir, dimağın düzenli ve disiplinli çalışması sayesinde elde ettiği kesin bir sonuçtur.” (Emir,1970: 5)

Fikir kavramına temel olan düşüncenin ne olduğu nasıl geliştiği ve bir fikir oluşturma yolunda nasıl çalıştığı öncelikle öğrenilmesi gereken bir noktadır. Düşünce genel anlamda aklın her alanda etkinliğini gösterir. Bu nedenle, düşünce kelimesinin aralarında ince farklar bulunan bir takım anlamları vardır.

Bunlar;

- a) Dimağın çalışması,
- b) Bir iş için düşünülen çare veya hüküm,
- c) Tasa, kuruntu şeklinde özetlenebilir.

Kant’a göre yargılamak, Ernest Von Aster’e göre birleştirmek, parçalamak ve mukayese etmektir. Descartes “Düşünüyorum, o halde varım” derken varlığının esasının düşünme olduğunu dolaylı bir şekilde belirtir. “Düşünme yeteneğinde yoksun bir insan içgüdülerinin ve tutkularının kölesidir.” (Emir,1970: 6)

Kaba deyimle, hayvandan farksızdır, neden ve niçinler arasına ilişki kuramadığından doğa olayları karşısında şaşkındır. Kararsızlık ve şüphe insanda düşüncenin oluşmasını sağlar. Düşünce rasgele meydana gelmez. Her düşüncenin bir

sebebi vardır. Zaman zaman iradeli veya iradesiz olarak dalıp gitmemizin, kuruntularımızın, ferahlamalarımızın; karamsarlıklarımızın esas nedeni düşünmek değil midir?

Yaşantımızın vazgeçilmez bir parçasıdır düşünmek. Herkes kendi düşüncesinden sorumludur. Kültürlü insanı “dünyadaki durumu anlamaya yarayan bilgiyi ve yolları edinmiş insan” olarak tanımlayan ünlü düşünür Jean Paul Sartre şöyle der: “Hiç kimse bizim yerimize düşünemez ve kimsenin yararına kendi düşüncemizden vazgeçmemeliyiz.”

Bütün gelişmelerin temeli ve hareket noktası olan düşüncenin sonsuz bir gücü vardır. Duygunun ancak düşünceyle var olduğunu söyleyen Andre Gide şöyle bir iddia da bulunur: “Biz ancak nesnelere düşünürüz. Onun için, bireysel düşünüş diye isimlendirilen iç yaşayış dış dünya ile bağlantılı bir görüş biçimini ve dışarıya açılmış pencereleri gerektirir. Ancak böyle bir gözleyiş yardımıyla anılar uyanır, duygular filiz verir.”

Eğitim görmemiş cahil insanlarda bu düşünme hali ilkel bir tarzdadır. Yani, dış dünyanın izlenimleri kompleks yapılarda birbiri ardınca gelen bağımsız kümeler halinde resmi geçit yapar. Örneğin, bir ayakkabı boyacısı, müşterinin ayakkabısını fırçalarken dün akşam okula gitmek için türlü yaramazlıklar yapan oğlunun hareketlerini düşünür. Ama, çocuk niçin okula gitmek istiyor? Bu yaşta bir çocuğun okuma arzusunu doyurmak için ne yapmak gereklidir? Sorularını aklına getiremez. Dolayısıyla, ilkel düşünme tarzında olayların nedenlerine ve niçinlerine pek inilmez, aralarında doğru, kesin ve ideal bir bağ kurulamaz. Kişi bu konuda iyi niyetli olsa bile, izleyeceği yolu bulamaz, karışıklıklar ve anlamsızlıklar içinde bocalar.

Düşünme ve iletişimin aracı ise dildir. Kişi ana dilindeki sözcüklerin kavram ve alanlarıyla düşünür ve başkalarıyla iletişim kurar. “Bir ulusun bireylerini ortak bir çizgide buluşturan, kavuşturan da, bu dil aracılığıyla kurulan duygu ve düşünce bağıdır. İnsanlığın bütün kültür birikimini, dokusunu aktaran da dildir. Dilin bu işlevlerini yerine getirmesi, onun kurallarına bağlıdır.” (İspirli, 2001: 2)

Ana dili eğitimi – öğretimi, temel eğitim döneminden başlayarak, tüm eğitim – öğretim süresince devam eden yaşantısal bir etkinliktir. Kişinin, ana dilini çok iyi bilmesi kullanabilmesi, onun, ilköğretim yıllarında hatta okul öncesi eğitiminden başlayarak iyi bir Türkçe öğrenimi görmüş olmasına bağlıdır. Okulda bu görevin yerine getirilmesinde en büyük ağırlık ve sorumluluk, Türkçe derslerine düşmektedir. Zaten Türkçe dersinin Türk eğitim sistemindeki önemi, bireylere zihinsel gelişimlerine ve toplumsal gereksinimlerine faydalı olarak gerekli dilsel beceri ve alışkanlıkları kazandırmaktır. Bunun için çocuğun ulusal kültürümüzün en canlı, en birleştirici, milli şuuru ve dil bilincini en iyi biçimde yaratıcı, ulus ve yurt sevgisini besleyip güçlendirici Türkçe metin özellikleriyle ilk olarak tanışması Türkçe derslerinde olacaktır.

İşte bu konuda, yani öğrencilerin etkili bir dil bilincini ve Türkçe duygusunu kazanmalarında, en büyük görev; ders kitaplarına, dolayısıyla dolduran metinlere ve bu metinlere canlılık kazandıran Türkçe öğretmenlerine düşmektedir.

Türkçe öğretiminde en önemli dönem ilköğretimdir. Çünkü bu dönemden itibaren çocuk, ailesinden ve çevresinden öğrendiği Türkçe ye bir çeki düzen vermeye başlayarak, yavaş yavaş güzel konuşma ve yazmanın zevkine erecektir. “Bu dönemde gerçekleştirilecek Türkçe öğretimi, çocuğun bütün öğrenmelerine temel teşkil edecektir. Bunun için yetişen nesillerin, dilimizi doğru, etkili ve düzgün kullanma bakımından gösterecekleri başarı da başarısızlık da büyük ölçüde bu dönemde verilecek Türkçe öğretime bağlı olacaktır.

“Ülkemizde Türkçe öğretiminin sorunlarına ilişkin öğrenci, öğretmen ve uzman görüşleri;

Öğrencilerde ana dil duygusu ve bilincinin geliştirilmesinde, istenilen amaçlara ulaşmadığını göstermiştir.

Türkçe dersinin aynı zamanda bir sanat dersi de olduğunun yeterince anlaşılmadığı ve dolayısıyla öğrencilerin yaratıcı güçlerinin de yeterince geliştirilmediğini göstermiştir.”(İspirli, 2001: 2)

“Oysa Türkçe, dünyanın en güzel, en zengin, en büyük dillerinden biridir. Asırlarca üç kıt’ada konuşulup, yazılıp okunmuştur. Çok mantıklı, çok ahenkli, ifade kabiliyeti çok yüksek bir dildir. Sanki bir bilginler kurulu oturmuş, ölçüp biçerek getirmiştir. O kadar mükemmel, o kadar düzenlidir. Böyle güzel ve tatlı bir dile sahip olmak, Türklerin en büyük iftiharıdır. Her Türk çocuğu bu mükemmel dili, bu güzel Türkçe yi en aciz bir varlık olarak sevmeli ve ona saygı duymalıdır. Onun kadrini ve kıymetini bilmelidir. Onun sadece kulaktan dolma şekliyle, çevresinde öğrendiği gibi kullanmakla kalmayıp, onun bütün yapısını, kanunlarını, kaidelerini, hakkıyla tanıyıp bilmelidir. Ona iyice sahip olmak, onun en doğru, en güzel ve tesirli şekli ile kullanmak için kısacası iyi konuşmak ve yazmak için bu şarttır.”(Ergin, 1999: 3)

Türkçe gibi eşi bulunmaz bir dilin öğrenilmesi ve kavranması yine her yönden mükemmel bir Türkçe öğretimi ile sağlanabilir. Bunun için ders kitaplarına seçilen ve üzerinde çeşitli Türkçe öğretimi etkinliklerinin yapıldığı metinler, çocuğun seviyesine uygun ve onları ileriki eğitim kurumlarında özellikle edebiyat derslerine hazırlamada mükemmel denilebilecek nitelikte olmalıdır.

Bu çalışmamızda ilköğretim 8.sınıf Türkçe ders kitaplarına seçilen düşünce yazılarının ve bunlar üzerinde yapılan çalışmaların nasıl ve ne şekilde yapılmasının yararlar sağlayabileceğini irdeledik. Çünkü Türkçe öğretimi, ders kitaplarına seçilen metinler ve ders kitabı yazarlarının bu metinler üzerine kurguladıkları çeşitli etkinlik alanlarıyla gelişip zenginleşecek bir süreçtir.

MEB TARAFINDAN HAZIRLANAN TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ AMAÇLARI

“İlköğretimde düşünce yazılarının okullara, düşünceye dayalı okuma kitapları ya da –metinler halinde –Türkçe ders kitapları içinde girdiği söylenebilir. Bilindiği gibi ilköğretim sürecinde, Türkçe dersinin temel amacı, ana dili öğretimi yani dört temel beceriyi (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) geliştirmedir.” (Kaya, 1985: 23)

Bunun yanında, öğrenciyi Türkçe ile ilgili bazı temel bilgi, beceri ve alışkanlıklara taşıyan diğer amaçlar ise şunlardır;

“1- Öğrencilere, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru anlama gücü kazandırmak;

2- Onlara; dinleme, okuma alışkanlığı kazandırmak; estetik dünyalarının gelişmesine yardımcı olmak;

3- Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları Türkçe’yi gelişim süreci içerisinde bilinçli, özenle ve güvenli kullanmaya yöneltmek ;

4- Onlara görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini, düşündüklerini ve tasarladıklarını söz ve yazıyla doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak;

5- Türlü etkinliklerle öğrencilerin kelime dağarcıklarını zenginleştirmek;

6- Onların ulusal duygularını ve coşkularını güçlendirmede kendi payına düşeni yapmak;

7- Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında Türk yurdunu ve ulusunu, doğayı, hayatı, insanlığı sevmelerine yardımcı olmak;

8- Onlara; bilimsel, eleştirici, doğrucu, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirmektir.”(MEB, 1995: 41)

Hiç şüphe yok ki, yalnızca bu amaçlarla, hedeflenen ideal Türkçe öğretimi ve onun içinde de eğitimde düşünce yazılarından yaralanma yolu bulunamaz.

İyi bir Türkçe öğretimi sözünü ettiğimiz amaçları kendine rehber almış, meslek ilkelerine sıkı sıkıya bağlı öğretmene de bağlıdır. “Öğretmenlik devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitimi’nin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak yapmakla yükümlüdürler.”(MEB, 1986: 11)

Eğitim ve öğretim uzun bir süreci kapsar. Bu süreçte sadece amaçlar ve iyi yetişmiş öğretmenler yeterli olmayabilir. Eğitim ve öğretimde amaçlar ve öğretmenin yanında, amaca uygun olarak hazırlanmış ders araç gereçleri bulunmaktadır.

Eğitim ve öğretimde amaçların gerçekleştirilmesi safhasında araç ve gereçler önemli yer tutar. “Eğitim araç ve gereçleri, eğitim kurumlarında kullanılacak ders kitapları ile öğretmen ve öğrencilere kaynak ve yardımcı olacak basılı eğitim malzemesini, milli eğitimin genel amaçlarının gerçekleşmesine yararlı olacak diğer eserleri ve eğitim araç ve gereçlerini kapsar.” (MEB, 1986: 13)

Okula yeni başlayan çocuk, okul dışından getirdiği “eğitilme” alışkanlığını devam ettirecektir. Bundan dolayı kitle iletişim araçlarının, özellikle ders kitaplarının etkisi büyüktür.Çocuğun dış faktörlerle adapte olabilme özelliği göz önüne alınırsa, onu istenilen düzeye getirmek mümkün olabilmektedir.İşte bu noktadan sonra ders kitapları etkin bir iletişim aracı olarak kendini göstermektedir.

Buna bağlı olarak; Türkçe dersinde kullanılan ders araç ve gereçleri şu şekilde sıralanabilir;

Türkçe ders kitapları, Türkçe sözlükler, Türkçe deyimler ve atasözleri sözlüğü, şair ve yazarlar sözlüğü, dil bilgisi kitapları gibi ders araç ve gereçleri. Bunlar, MEB tarafından eğitim teknolojisinin gelişimine, eğitim öğretim ortamına sunulur. Bunların, “kullanma süresinin, telif haklarının ve ders kitaplarının fiyatlarının tespit etmek, paralı veya parasız olarak öğrencilere sunma” MEB tarafından yapılır.(MEB, 1986: 13)

Hazırlanacak olan ders araç ve gereçleri, amaca uygun olarak dizayn edilmeli ve hedeflenen kazanımlar çocuğa en iyi şekilde verilebilmelidir.

MEB, ders araç ve gereçlerini şu yolla hazırlamaktadır;

“1- Hazırlamak , satın almak veya imal etmek suretiyle,

2- Kişilere, komisyonlara ya da yarışmalar düzenleyerek hazırlatmak suretiyle,

3- Özel kesimce hazırlananlar veya imal edilenler arasında seçmek veya tavsiye etmek suretiyle” (MEB, 1986: 13)

Okullarda okutulan Türkçe ders kitaplarıyla diğer ders kitapları ve araç gereçler MEB’in izni olmadan kullanılmamaktadır.

Milli Eğitim Temel Kanunu’nun konuyla ilgili hükmü ise aynen şöyledir:

“İlk ve orta öğretim kurumlarında okutulacak kitaplar MEB’ce tespit edilir. MEB’ce belirlenmeyen hiçbir kitap ve eğitim aracı okullarda kullanılmaz.” (MEB, 1986: 14)

Ders kitaplarının öğrenci ve öğretmen için önemli ve onlara sağladığı yararlar nelerdir?

Ders kitapları öğretim programlarında yer alan konulara ilişkin bilgileri planlı ve düzenli bir biçimde inceleyip açıklarlar. Öğrenme ve öğretme ortamı açısından bu derece önemli olan ders kitaplarının öğrenci ve öğretmenlere sağladığı yararlar şu şekilde sıralanabilir:

“1- Kitap, öğretmenin sözlü dersini tamamlar. Görsel izlenim yoluyla çocuk öğrendiklerini zihnine daha çok yerleştirir, izlenimlerini kuvvetlendirir.

2- Kitap, sözlü öğretimin boşluklarını doldurur ve bunun sonucu olarak aradaki kopuklukları giderir.

3- Anlaşılmayan konuları yeniden gözden geçirmeyi mümkün kılar.

4- Kitap ile çalışmada, öğrenci sözlü derse göre aktif olmak zorundadır. Kitap öğrenciyi etkinliğe yöneltir.

5- Öğrencinin çeşitli kaynaklardan yararlanma alışkanlığı kazanmasına yardım eder.

6- Öğrenciyi çeşitli ve değişik görüşlerle karşılaştırır.

7- Öğrencide “eleştirel” düşünme alışkanlığının oluşmasını sağlar.

8- Öğretimi sıkıcılıktan kurtarır, ilginin sürekliliğini sağlar.

9-Kitap, öğrencinin gerektiğinde başvurabileceği özel öğretmeni gibidir.”(Toprak, 1993: 19–20)

Dersin akışı sırasında öğrenciyi aktif duruma geçiren kitabın öğretmenlere de sayısız yararları vardır:

- 1- Anlatmak istediklerini kolayca anlatamayan, hafızaları zayıf olan ve bu yüzden kendilerine güvenleri az olan öğretmenlere kitap en büyük yardımcıdır.
- 2- Kitap içerdiği ödev konuları ile öğretmeni birçok araştırmadan kurtarır.
- 3- Öğretimde öğretmenin temel yardımcısı olan kitaplar, öğretmenin gücünü daha iyi kullanmasına ve dersini daha iyi, daha sistematik anlatılmasına olanak verir.

İyi yetişmiş bir öğretmenin, eğitim ve öğretimde istenilen amaçlara ulaşmasında, öğrencinin de hedeflenen bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanmasında ders kitabının rolü tartışılmaz. Peki bu kitaplar nasıl hazırlanmalı, içeriğinde neler bulunmalıdır?

İlköğretim sekizinci sınıf öğrencileri için bu dönem aynı zamanda bir üst eğitim kurumlarındaki edebiyat dersleri için başlangıç dönemidir. Bu nedenle bu dönem çocukları için yazılacak ve basılacak kitapların niteliğine büyük özen gösterilmelidir. Bu yeterliliklerin kazanılmasında ana dil öğretimi dolayısıyla Türkçe dersi göz önünde bulundurulmalıdır. Türkçe dersine nitelikli bir eğitim-öğretim, diğer derslerin de temelini oluşturduğundan onlara da yansıtacaktır.

İlköğretim sekizinci sınıflarda okutulan Türkçe ders kitapları içindeki metinlerin birçoğunun bu özelliklere bağlı olarak düşünce yazılarından oluşması, çocuğun Türkçe ders kitapları içindeki düşünceye dayalı metinlere karşı aynı duyguları tatmasına ve onlara da aynı derecede ilgi neden olduğu düşünülmektedir.

Çocuklar için yazılan düşünce yazıları için aranan nitelikleri incelediğimizde;

Düşünce yazılarında yer verilen konuların yazarın kullandığı dilin çocukların seviyesinin üstünde olması, güncel durumu yansıtmayan veya yazarın dikkatsizliği nedeniyle yanlış bilgilerin yer aldığı yazılar yüzünden çocuklar bazı düşünce yazıları hakkında yanlış, eksik veya gerçeklere aykırı sonuçlar çıkarabilirler.

Yazılarda metin ile fotoğrafların veya resimlerin tam bir uyum içinde olması gerekmektedir. Rasgele seçilen resimler ve fotoğraflar, çocukların düşünce yazılarına karşı olumsuz tavır veya önyargılı izlenimler edinmelerine yol açabilir.

Güncel olayları konu edinen düşünce yazılarında çocuğun çevresinde gördüğü, hazır bulunuşluk düzeyi yüksek olduğu konuların yer alması, kullanılan dilin sade ve anlaşılır olması, gerçek hayatla ilişki kurulabilmesi, araştırmaya elverişli olması düşünce yazılarında aranan bulunması gereken niteliklerdendir. “ Yazar konu üzerinde yeterli bilgi sahibi olmalı ve bu alanda araştırmalar yapmalıdır. Metinde yer alan bilgi

üzerine kolayca yorumlar yapılabilmesi; sonra bu hususta özel ve görüşler çıkarılabilmelidir.”(Emir, 1970: 24–25)

Düşünce yazıları çocuğun dilsel, fiziksel, psikolojik ve sosyolojik gelişimi ile farklılıklarını da göz önüne alarak hazırlanmalıdır. Çünkü gelişim süreci içinde olan ilköğretim çocuğunun düzey, ilgi ve ihtiyacının da devamlı değişmesi beklenmektedir. Aksi takdirde verilmesi amaçlanan bilgi, beceri ve alışkanlıklar, gereğince verilmiş olmaz. Bu durumda eğitimin hedefleri saptırılmış olur.

Ortaokul dönemi çocuklarının bedensel, bilişsel ve sosyal (fiziksel, psikolojik, sosyolojik) gelişimlerini “ Son Çocukluk Evresi” (kızlarda 6–11 yaş, erkeklerde 6–13 yaş arası) içinde incelersek (Yavuzer, 1994: 115–116) ;

İlköğretim VIII. sınıf öğrencilerinin ergenliğe geçiş dönemi içinde olduklarını söyleyebiliriz. Bu durumda eğitimcilerin bu dönemleri yaşayan çocuklardaki yaş farkından doğan ilgi ve gereksinmelerini iyi bir Türkçe öğretimi programı hazırlayabilmek için, dikkate almaları gerekir.

“Türk dili ve edebiyatı derslerinin içeriğini seçmek önemli bir sorundur. Amaçlara göre içerik seçmek ise en tutarlı yoldur. Çünkü amaç tek başına bir şey ifade etmez.İçerik amaca ulaştıracak araç olma bakımından büyük önem taşır.Öyleyse ne öğretelim, öğreteceğimiz konuları nasıl seçelim, bu derslerin içeriğinde ağırlık nerede olmalıdır gibi soruların iyi cevaplandırılması gerekir.”(Kavcar, 1982: 59)

Bunun için, bu araştırma ile yalnızca ilköğretim okullarının VIII. sınıflarında okutulan Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının yardımı ile bu çağ çocuklarının eğitimlerine (anadilini iyi kullanabilme; kültürel kimliğini ve ona ait değerlere sahip çıkabilme; görgü, bilgi ve gözlem alanını genişletebilme, yaşama zevkini tattırma, hayal gücünü ve yaratıcı gücünü kullanabilme ve dünya görüşünü genişletebilme durumları ile) katkıları araştırılmıştır.

Araştırmanın üstlendiği görev;

Türkçe ders kitaplarında okutulan düşünce yazılarının, çocuk eğitimine katkıları dışında bu türün nitelik ve nicelik bakımından yeterli olup olmadığına öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin kitaplarda okutulan düşünce yazılarına karşı bilgi ve ilgi bakımından farklılık doğurup doğurmadığını belirlemektir.

DÜŞÜNCE YAZILARINA GENEL BİR BAKIŞ

“Sanatsız bir düşüncede çoğunluk bir başıboşluk içindedir. Ve biz, her sanatta, biçimin bize zorla kabul ettirdiği ilkelere dayanarak düşünmesini öğreniriz. Bu anlamda güzel, doğrunun yargıcıdır.” der ünlü düşünür Alain.

Eğitimci John Dewey’ e göre; açıcılık sanatından tutunda resimden matematiğe kadar her şey düşünce konusudur. Manalı araştırma ve düşünceyi başlatma gücü bakımından bütün konular düşünce konusudur aslında. Bu konular özelliklerine göre yazı sanatında çeşitli biçimlerde işlenirler. Çağımızda büyük sorumluluklar yüklenen yazar, okuyucu üzerinde en etkin olacak yolu kendi yöntemince bulmak zorundadır. Konu vardır makaleye uygundur, konu vardır fıkra ve denemeye uygundur.

Fikir yazılarında yazarın görevi, okuyucuyu düşündürmektir. Jean Paul Sartre bunu şöyle ifade ediyor: “ Yazar genel olarak, iyi budur, kötü şudur diyecek olursa, sorumluluğunu unutmuş olur. Genel olarak, iyinin ne olduğunu herkes bilir. Ondan istenen iyi niyetli insanları bu sorunlar üzerinde düşündürmektir. Etkin olup olmaması ayrı bir sorundur.”(Emir, 1970: 13)

Şimdi Türkçe ders kitaplarında yer alan düşünce yazıları hakkında genel bir değerlendirme yapalım:

MAKALE

Makale; bir gerçeği ortaya koymak, her hangi bir konuda bilgi vermek, bir fikri, bir düşünceyi, bir görüşü savunmak amacıyla yazılmış yazılara diyoruz. Makale gazete

ve dergi yazılarıdır. Gazete makaleleri; günlük olaylara, dergi makaleleri ise akademik olaylara dayanır. Bugün için yaygın bir gazete yazısı özelliğini taşıyan makalelerin, kamuoyu üzerinde geniş bir etkisi vardır. Makale, gazetenin ilk sayfasının ilk sütununda yayınlanıyorsa, *başmakale* adını taşır ve yazarına da *başyazar* adı verilir.

Başyazar, günlük olaylarla ilgili görüş ve fikirlerini, kendi yönünden, bilimsel bir biçimde, sade, açık seçik, yalın ve inandırıcı bir dille yazar. Diğer bir deyişle yorumunu, kendi görüş ve düşünüş açısından okurun gözleri önüne serer.

“Makale de temel öge, fikirdir. Makale; bir fikri, bir görüşü, bir amacı, bir gerçeği, geniş halk kitlelerine sunarken, yol gösterici, inanç verici, bir gerçeği geniş halk kitlelerine sunarken yol gösterici, inanç verici, görev ve sorumluluk duygusunu aşılama özelliği de taşımaktadır.” (Kantemir, 1981: 232)

Makalenin temeli bilgi vermektir dedik ama bu bilgi, ansiklopedik bilgilerden farklı bir şekilde verilir. Ansiklopedik bilgide temel özellik, tanıma, sıralama ve kendiliğinde kesinleşmiş olma halidir. Makalelerde ise, kişiyi sezdirmeye yönelen bir anlatım tarzı; inandırma eğilimi, bilgileri bir ana fikir etrafında toplama, geliştirme ve kanıtlama çabası vardır.

DENEME

Deneme; bir yazarın, herhangi bir konu üzerinde kesin sonuçlara gitmeden, iddiasız ve ispatsız kişisel görüş ve düşüncelerini, içtenlikle belirttiği yazılara denir. Diğer bir deyişle, kalem denemesi anlamına da gelen deneme, konularını edebiyat, felsefe ve bilim dallarından alır. Denemeler genellikle makale uzunluğunda yazılmakla beraber, bazen bir kitap büyüklüğünde de olabilir. Başarılı bir deneme kitabı, başlı başına bir hayat kürsüsüdür. Fransız Edebiyatında Montaigne, İngiliz Edebiyatında Bacon, denemelerini zengin bir kültür ve içtenlik dolu güçlü bir anlatımla yazarak, okuyucularını sürüklemişleridir, Türk edebiyatında bu türün en başarılı örneklerini, Suut Kemal Yetkin ve Nurullah Ataç sunmuştur. “Montaigne, ‘Denemeler’ adlı eserinde:

“Herkes önüne bakar, ben işime bakarım; benim işim yalnız kendimledir, hep kendimi gözden geçiririm, kendimi yoklarım.” (Kantemir, 1981: 237)

Denemenin, düzenli bir yazılışı vardır. Yazar, kendi kendisiyle konuşuyormuş gibidir, belirli bir planı yoktur. Yazarın, sağlam bir bilgisi, geniş bir dünya görüşü, açık seçik, yalın ve içtenlik dolu bir anlatışı olmalıdır. Edebiyat türleri içinde en zor yazılan, fakat en ilgi çekici olanıdır. Monologu hatırlatırken, anılar defteri ya da günlük havasını taşır, ama ne makale gibi bir düşüncüyü kesin bir sonuca bağlar ne de eleştiri gibi bir değer yargısına varma amacı güder. O, yalnızca yaratıcı olur. Belli bir biçimi, bir konu sınırlılığı yoktur.

“Denemelerde konular şahsi bir anlayışla işlenir; çeşitli yazarların aynı konudaki değişik fikir, zevk ve inanışlarını vermeleri bakımından önemlidirler. Deneme yazarı, aynı metin içinde, zıt düşünceleri, çelişik gibi görünen meseleleri bir araya getirebilir. Onları bir biriyle karşılaştırabilir ve bu yolla bir sonuca varmaya çalışabilir. Denemelerde sıkı kayıtlara bağlı olmayan, serbest bir kompozisyon örgüsü vardır. Çoğunlukla yazar, denemeyi kendi kendine konuşuyormuş gibi kaleme alır. Bir okuyucu kitlesine hitap ettiğini hesaba katmaz görünür.” (Korkmaz, 1997: 217)

FIKRA

Bir yazarın, günlük olaylara ya da ülke ve toplum sorunlarına ait herhangi bir konu üzerinde kişisel görüş ve düşüncelerini akıcı bir dille anlatan düz yazılara *fıkra* denir. Fıkralar; gazete fıkraları ve küçük öykü niteliğindeki güldürü fıkraları olmak üzere ikiye ayrılır.

Gazete fıkraları; genellikle, günlük gazetelerin belirli köşelerinde yayınlanan fıkralar olmakla beraber bu fıkralarda ortaya konulan sorunlar kısa, yalın ve akıcı bir dille anlatılır. Okuyucunun ilgisi sürekli olarak canlı tutabilmek için, fıkra yazarlarının konularında tekrarlara düşmemesi, kapsamlı bir kavrayış gücüne, derin bir kültür zenginliğine ve geçmişle günlük olayları kaynaştırabilme ustalığına sahip olması

gerekir. “Bugün için artık, gazete fıkra yazarlarının ekonomi ve istatistik bilgilerine de yer vererek, bilimsel metotla çalıştıklarını görüyoruz. Makale ile gazete fıkra yazıları arasındaki en önemli fark, makalenin, daha uzun yazılıp kesin bir yargı ve kanıtlamaya gitmesine karşılık, fıkranın, kısa etkili ve dokunaklı bir sonuca varmak amacını gütmesidir. Gazete ve dergilerin fıkra yazarları, günlük olayları, özel bir görüşle inceleyip eleştirerek ya ciddi ya da güldürücü bir dille sohbet biçiminde anlatabilirler” (Kantemir, 1981: 246)

Kısa, özlü, içinde derin anlamlar taşıyan bir fıkra yazabilmek ve bunu zevkle okutabilmek için yazarın, konuyu iyi kavrayıp ilginç noktaları gösterebilmesi, gereksiz sözlere yer vermemesi, fikirlerini ve duygularını inandırıcı, etkileyici, akıcı bir dille anlatabilmesi gerekmektedir.

ELEŞTİRİ

Bir sanat ya da fikir eserini tanıtırken, zayıf ve güçlü yönlerini belirtme, bir yazarın gerçek değerini ortaya koyma amacıyla yazılan yazılara *eleştiri* denir. Eleştiri bir eser üzerinde olacağı gibi bir metin, ya da bir yazar üzerinde de olabilir ve incelemeyi yapan ve değer yargısına varan yol göstericiye de *eleştirmen* denir.

Eleştiride amaç; bir eseri yalın bir anlatımla tanıtırıp yargılamak, biçimi ve özünü, çevre ve tarih içindeki yer ve durumunu, önemini, değerini ve etkisini belirtmektir. Eleştirmen, genç sanatçılara; yön verici, ışık tutucu, onları, daha iyilerini vermeye sevk edici, okuyucu ile yazar arasında bağ kurucu görevini de benimsemiş olmalıdır. Eleştirici eleştirmesini yaparken, sanatçının eserini yeni baştan yaşar ve özellikle yazarın, amacı ile eserini bu eserdeki başarısını araştırır.

“Eleştiri her şeyden önce bir zihin faaliyetidir ve fikir hayatı içinde önemli bir yeri vardır.”(Korkmaz, 1997: 227)

Nurullah Ataç'a göre ise, bir yapıt yansız ölçütler içerisinde, ancak başkaları tarafından değerlendirilebilir. Böylelikle eleştirinin sanat ve edebiyat alanındaki işlev ve önemi de belirlenmiş olur.

“Asım Bezirci, sanat ile eleştiri arasındaki ilişkiyi şöyle özetler: Sanatın konusu insan, eleştirinin konusu ise yapıttır. Sanat insanı yansıtır; eleştiri ise yalın bir dille, kavramlarla yapıtın türlü niteliklerini değerlendirir. Sanat bir yaratmadır; eleştiri ise yaratılanı yargılamadır. Sanat bir kurmaca; eleştiri ise bir çözümlemedir.”(Karadağ, 2003: 216)

SOHBET(SÖYLEŞİ)

“Sohbet yazıları da bir fikri açıklayan, geliştiren yazılardır. Makalelerden farkı, üslûbunda ve anlatımındadır. Makalenin ağırbaşlı ve ciddi havası burada yerini tatlı bir samimiyete bırakır. Dikkat ederseniz dostlarınızla konuşurken senli-benli bir hava içinde dertleşir, fikirlerinizi fazla derinliğe kaçmadan, ağır ve ilmî çözümlemelere girişmeden ortaya serer, açıklar ve bir hal yolu bulmaya çalışırsınız.”(Emir, 1970: 147)

Sohbet yazılarında da fıkralarda olduğu gibi kişisel görüşler ortaya serilir. Yazar burada insanları etkileyebilme yolunun samimiyet olduğunu bildiğinden yazısında önce bu samimi havayı yaratmaya çalışır. Bu amaçla sıcak, samimi, kıvrak bir anlatım yolu seçer. Dil açık, sade ve durudur. Sohbet yazıları kültür seviyesi ne olursa olsun her okuyucu rahatça okuyabilir ve anlayabilir.

“Sohbet yazıları yazmak için samimi ve akıcı bir üslûbun yanı sıra her tarafa kol salan bir bilgi ve kültür zenginliği ister. Fikir yazılarına sohbet niteliği vermek fikrin ağır temposuna ahenk, zevk ve çeşni katar; okuyucuyu samimiyetine inandırdığı için rahatlıkla etki sahasına çeker. Yazar kişisel görüşlerini ortaya sererken pişkin ve ustadır. Okuyucunun zihnini kamçulamaya çalışırken maksadına ulaşmak için ara sıra duygu tellerine de basmaktan çekinmez.”(Emir, 1970: 148)

Yazarın bütün gayesi okuyucuyu tatlı bir samimiyet gösterisi ile çekmek, kendi havasına sürüklemektir.

İLKÖĞRETİM OKULLARININ VIII. SINIFLARINDA OKUTULAN TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ DÜŞÜNCE YAZILARININ EĞİTİMDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

1.TEZ ÇALIŞMASININ BİLİMSEL ESASLARI

1.1. Problem

Türkçe dersi gerek ilköğretimde gerekse tüm eğitim öğretim sürecindeki öğrenme ve öğretmelerin temelidir. Bu sebeptendir ki eğitim öğretimin ilk yıllarından itibaren güçlü bir Türkçe öğretiminin büyük önem taşıdığını biliyoruz. Bir başka deyişle öğrencinin tüm derslerden başarılı olması, Türkçe dersinden başarılı olmasına bağlıdır. Çünkü Türkçe dersi kendi içinde amaçken, tüm eğitim sürecinde yer alan diğer dersler içinse bir araçtır.

“Türkçe’yi iyi kullanmak, gerek okul yıllarında, gerekse bütün hayat boyunca öğrenmenin temelidir. Ayrıca Türkçe’yi iyi kullanabilmek, bir iş ya da bir meslek sahibi bir vatandaş, bir aile ve toplum üyesi olarak hepimiz için büyük önem taşır. Bu bakımdan ilköğretim okullarında Türkçe öğretiminin özel bir yeri vardır.”(Öz, 2001: 2)

“Dil eğitiminde temel amaç, kişilerin anlama ve anlatma gücünü geliştirmektir. Anlama ile ilgili etkinlikler, okuma ve dinleme; anlatım ile ilgili etkinlikler ise konuşma ve yazmadır. Dilin bu iki etkinliğine dayalı dört beceriden (dinleme, okuma, konuşma ve yazma) oluştuğunu biliyoruz.”(Kavcar , 1995: 9)

Türkçe bir bilgi dersi değil, ifade ve beceri dersidir. Öğrencinin zihin ve ruh gelişiminde iyi bir Türkçe öğretiminin rolü, başka hiçbir dersle ölçülemeyecek kadar büyüktür. Türkçe dersleri;

- “a) Öğrencilerin, milli kültürümüzün değerli eserleri ile karşılaşmasını sağlayarak, milli şuur ve coşku kazanmalarını sağlamak,
- b) Öğrencilere, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak,
- c) Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek, onları, Türkçe’yi gelişim süreci içerisinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek,
- d) Güzel metinler aracılığıyla okuma zevk ve alışkanlığı kazandırmak,
- e) Okuma ve özellikle yazma çalışmalarıyla düşünme gücünü geliştirmek,
- f) Sözcük dağarcığını zenginleştirmek, ulusal duyguyu ve coşkuyu güçlendirmek; eleştirici, bilimsel, özgürce düşünme yollarını kazandırmak,
- h) Söz ve yazıyla anlatım konusundaki çalışmalarla da güzel konuşma ve yazma alışkanlığı kazandırmak”(MEB, 1982: 69)

Türkçe öğretiminin yukarıdaki amaçlarına ulaşmasında en önemli işlev; öğrenci, öğretmen ve ders kitaplarına düşmektedir. “Çünkü öğrenmenin öğrenci, öğretmen ve ders kitapları olmak üzere üç boyutu vardır. Ders kitapları öğrenmenin temel pekiştiricileridir. Oysa bugün ders kitaplarının bilimsel bir yaklaşımla hazırlanıp hazırlanmadığı tartışma konusudur.”(Eren, 1994: 1)

“Eğitim teknolojisindeki gelişmelere rağmen günümüzdeki ders kitapları, Türkçe öğretiminin vazgeçilmez unsurudur. Çünkü kitap, çocuğun her an başvurabileceği; gelişiminde, eğitiminde ve karakterinin biçimlenmesinde çok önemli bir kaynaktır. Gelişmiş ülkeler bu gerçeği dikkate alarak, öğrencilerin kullanacakları ders kitaplarını, modern çağın her türlü verileriyle donatarak öğrencilere sunmaktadır. Bu da dil öğretiminde etkin bir rol oynamaktadır.”(İspirli, 2001: 4)

Bu aşamada, Türkçe öğretiminin en önemli kısmı olan ders kitaplarının başarıya ulaşip ulaşmadığını veya Türkçe öğretimi için istenilen yararların sağlayıp sağlamadığını, içeriğini oluşturacak metinler ve bu metinler üzerinde yapılan çalışmaların niteliği belirleyecektir.

22.09.1981 gün ve 172 sayılı kararla 26 Ekim 1981 tarih ve 2098 sayılı Tebliğler dergisi'nde; “anlamın kavranması, anlatımın güçlendirilmesi, dilin sevdirmesi, kuralların kazandırılması, milli duygu ve kültürün gelişmesi” şeklinde belirtilen Türkçe öğretiminin amaçlarına ulaşması için hazırlanan Türkçe ders kitaplarına seçilen metinlerin öncelikle şu niteliklere sahip olmaları gerekmektedir.

- a) İlköğretim ikinci kademe(6, 7 ve 8. sınıf) çağının duygu ve düşünce gelişimini destekleyecek bir düzeye uygunluğu,
- b) Yüzyılımızın sosyal, bilimsel, teknik gelişmesine paralel bir görüş ve düşünüş taşıması,
- c) Öğrenciye çalışma, çalışarak elde etme, gözlem ve araştırma alışkanlıkları kazandırması,
- d) İnkılâplara, milli değerlere, toplumsal gelişmelere yer vererek, günümüzün üstün, uyanık, girişken, üretici, iyimser, yurttaş tipinin doğmasına yardımcı olması,
- e) Anlatım, üslûp seçkinliği yanında seviyeli bir “çocuğa görelilik” ölçüsü taşıması,
- f) Seçkin yazarların Türk dilinde yaratabildikleri biçim ve öz güzelliğinin en ahlâki, en yeni, en başarılı bir örneği olması,

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin düşünce güçlerinin geliştirilmesi noktasında; sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan düşünce yazılarının(makale, fıkra, deneme, söyleşi) nitelik ve nicelik olarak yeterli olup olmadığının veya yeterli hale nasıl getirilebileceği gibi hususlar çalışmamızın temel problemini teşkil etmektedir. Başka bir deyişle sekiz yıllık ilköğretim döneminde çeşitli ders kitaplarının yer alması ve bu kitapların daha verimli ve Türkçe öğretimine yönelik olanlarının öğretmenlerce belirlenmesine yardım niteliği de taşıyan bu çalışmamızın temel problemini; seçilen metinler ve metinler üzerinde yapılan çalışmaların Türkçe öğretimi üzerindeki etkileri ve bu etkilerin daha verimli bir hale nasıl dönüştürülebileceği hususları oluşturmuştur.

Konu ile ilgili çok sayıda bilimsel araştırma olmamakla birlikte daha çok Gazi, Ankara ve Atatürk Üniversitelerinde, bu konuya yönelik yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlanmışsa da ders kitaplarında seçilen metinlerin ve bu metinler üzerinde

yapılan çalışmaların Türkçe öğretimi üzerindeki etkilerine kısa alt başlıklarla değinilmiş, detayına inilmemiştir.

1.2 Alt Problemler

- 1.2.1** Sosyo-Ekonomik düzeyin, ilköğretim VIII. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının çocuğun eğitimine katkıları hususunda etkisi hangi düzeydedir.
- 1.2.2** Örneklemeye seçilen ilköğretim okulları arasında düşünce yazılarının çocuğun eğitimine katkıları açısından anlamlı farklılıklar var mıdır?
- 1.2.3** İlköğretim VIII.Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan düşünce yazılarının çocuğun düşünme yapısını geliştirme noktasında yeterlilikleri hangi orandadır?

1.3 Amaçlar

İlköğretim okullarının VIII. sınıflarında okutulan Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının çocuk eğitimine katkılarının araştırıldığı bu çalışmanın başlıca amaçları;

- 1- İlköğretim okullarının VIII. sınıflarında okutulan Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının nitelik ve nicelik bakımından bugünkü durumlarını ortaya koymak,
- 2- Öğretmenlerin, sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının çocuk eğitimindeki rolleriyle ilgili görüşlerini belirlemek,
- 3- Öğretmenlerin, kendi sınıflarında okuttukları Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının – nitelik ve nicelik bakımından- durumlarıyla ilgili görüşleri ve bunları geliştirme önerilerini belirlemek,
- 4- Öğrencilerin Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarına ilişkin tutumlarını eğitim durumları içinde sınırlayarak saptamak,

- 5- İlköğretim okullarının VIII. sınıf öğretmen ve öğrencilerinin “ ders dışı bazı eğitim durumlarında ”düşünce yazılarına karşı görüş, öneri ve tutumlarını belirlemek,
- 6- Araştırmaya örneklem olarak katılan grupların sosyo-ekonomik düzeylerinin Türkçe kitaplarında okutulan düşünce yazılarına karşı bilgi ve ilgi bakımından farklılık doğurup doğurmadığını belirlemek,
- 7- İstek ve öneriler ışığında ilköğretim VIII. sınıf Türkçe ders kitaplarında olması gereken düşünce yazılarının nitelik ve nicelikleriyle ilgili öneriler hazırlamaktır.

1.3 Önem

Çocukların belli bir okuma ivmesi kazandıktan sonra düşünceye dayalı eserlerden vazgeçebileceklerini düşünmek ve çağımızın endüstriyel ve teknolojik gelişmeleri önünde kitaba karşı ilgilerinin azalacağına ilişkin görüşler ileri sürmek herhalde doğru değildir. Normal bir büyüme ve gelişme gösteren çocuğun doğal ihtiyaçları yanında bir takım ruhsal ihtiyaçları da vardır ki bunlar öz bakımından hiç değişmeden sürüp gidecektir. Bu ihtiyaçları karşılamada sözlü ve yazılı eserlerin payı büyük olacaktır.

Ancak burada basılı materyale, özellikle kitaba karşı ilgi duymaya başlayan bir çocuğa seviyesine uygun yazınsal ürünleri karıştırma ve geniş bir okuma imkânı oluşturmakla onun normal gelişmesini birçok yönlerden hızlandıracağımızı belirtmek yerinde olur.

Düşünce, kişinin; zihninde ortaya koyduğu bir faaliyettir. Kişi çevresinde gördüğü olaylardan, kişilerden, olgulardan, objelerden yararlanarak bazı yargılara ulaşır. Bu da onun bilgi ve kültür alanını genişletir. Ona yaşama zevkini tattırır. İlköğretim VIII. sınıfta bulunan bir çocuk düşünce yazılarına karşı olumlu bir tavır geliştirmişse, bu

onun hem düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmesini sağlayacak hem de düşünceye dayalı basılı eserleri kolayca anlamasını sağlayacaktır.

Düşünce yazısı; genellikle yazarların kendi düşüncelerini, bilgi vermek ya da edindiği izlenimleri aktarmak yoluyla okurlarıyla paylaştığı yazılardır. Bugün için öğretimde, aktivite prensibinin uygulandığı metodun amacı; bilgi ezberletmek değil, özgürce düşünerek düşüncelerini yaratıcı bir şekilde pratiğe dökmektir.

“Her insanda çevreye karşı normal veya aşırı dozda bir merak duygusu vardır. Çevre öylesine meraklı şeylerle dolur ki her şey bir düşünce konusu olabilir. Bu duygunun doyumunu sunucunda; insanda hayret, hayranlık gibi durumlar belirir. Yunanlılar ‘ hayret bütün ilimlerin anasıdır’ derler.”(Emir, 1970: 8)

Çevrenin türlü görünüşleri insan hayalinde renk değiştirerek değişik bir kimliğe bürünür. Bunda sosyal terbiye ve uyarıların önemi büyüktür. İnsanların dış dünyayı farklı şekillerde açıklamaları, anlamaları bu yüzdendir. Düşünceli insan, salt telkinlerle tatmin olmaz; peşin yargılarının kölesi durumuna düşmez; olaylar ve başkaları tarafından düşünülen şeyler üzerinde bizzat düşünmek zorunluluğu hisseder.

Düşünce, zihnimizin öyle bereketli bir tohumudur ki, bir kere boy vermeye görsün; hiç bir kuvvet onu söküp atamaz. Düşünceler yeni düşünceler doğurur. Bir düşünceden elde edilen yargı başka bir düşüncenin temeli veya değer hükmü olur. Bir şeyin yanlış olduğunu söylemek için ‘doğru’ hakkında bilgiye sahip olmamız gerekir.

Bu denli önemli bir konuma sahip olan düşünce yazıları çocuğun eğitimine ve düşünce dünyasına katkıda bulunmaktadır.

Bu araştırmanın önemini birkaç noktaya daha değinerek belirlemek gerekirse;

- a. MEB’de Türkçe ders kitabı yazan yazarların bu önemli konuya dikkatlerinin çekileceği,
- b. Öğretmenlerin ders kitaplarındaki düşünce yazılarından yararlanarak bilinçli olarak, öğrenciden çeşitli olumlu gelişmeleri bekleyebileceği,

- c. Düşünce yazılarıyla bilime, araştırmaya, farklı düşüncelere saygı duyan nesillerin yetiştirebileceği,
- d. Bu araştırmanın, Türkçe dersi ile ilgili öğretim programları hazırlayacak olanlara yardımcı olacağı umulmaktadır.

1.4 Sayıtlar

Araştırmada;

- 1- Seçilen örneklemin, araştırma evrenini en iyi biçimde temsil ettiği,
- 2- Seçilen öğrenci ve öğretmen örneklem gruplarına yöneltilen anket sorularının, araştırma amaçlarına ulaşmada en uygun ölçme aracı oldukları,
- 3- Anketlere katılanların verdikleri yanıtların doğru olduğu sayıtlarından hareket edilmiştir.

1.5 Sınırlılıklar

1- Araştırma, 2005–2006 öğretim yılında Manisa ilinin Demirci ilçesindeki “Atatürk, Nurettin Kelem-Ziya Gökalp, 75. Yıl ” İlköğretim okullarının VIII. sınıf öğrencileri ve öğretmenleri ile sınırlandırılmıştır.

2- Araştırmada, yalnızca Türkçe ders kitaplarında bulunan düşünce yazılarının bugünkü durumlarıyla çocuk eğitime katkıları ve bunları geliştirme yolları ile bazı ders dışı eğitim durumlarının verimliliği araştırılmıştır.

3- Evren ve örnekleme, değişik yazarların özel olarak hazırladığı ve MEB tarafından kabul edilmiş Türkçe ders kitapları ile eğitim öğretim yapan ilköğretim okulları dahil edilmiştir.

1.6 İlgili Araştırmalar

Yapılan literatür taramasında, araştırma ile doğrudan ilgili olarak yayınlanmış bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bunun yanında, yayınlanmamış çok az sayıda araştırma bulunmuştur. Bu araştırmaların bir bölümü düşünce yazısı dışındaki çocuk edebiyatı yazı türlerinin çocuk eğitimindeki rolleri ile bir bölümü çocuk edebiyatı sorunlarıyla ve bir bölümü de ilkokullardaki Türkçe öğretimi konularıyla ilgilidir. Çalışmayla ilgili görülen yayınlanmamış araştırmalar alfabetik sıraya göre şöyledir:

Aşılıoğlu (1986), “ Çocuk Romanlarının Çocuk Eğitimindeki Yeri ve Önemi” adlı yüksek lisans tezinde; çocuk edebiyatı yazı türlerinden olan çocuk romanının çocuk eğitimindeki rolü üzerinde durmuş, yaş gruplarına göre en çok okunan çocuk romanlarını saptamış, bu kitaplarda olan ve olması gereken nitelikleri saptamıştır.

Başbay (1986), “Çocuk Eğitimindeki Çocuk Hikâyelerinin Yeri ve Önemi” başlıklı yüksek lisans tezinde; çocuk hikâyelerinin nitelikleri, en çok sevilen çocuk hikâyeleri ve çocuk eğitiminde bu hikâyelerden yararlanma yollarını araştırmıştır.

Demiryöney (1996), “İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Gezi Yazılarının Öğrenci Eğitimine Katkıları” adlı yüksek lisans tezinde; gezi yazılarının nitelikleri ve nicelikleri ile bu yazıların çocuk eğitime katkıları, ayrıca bu yazıların çocuğun duygu ve düşünce dünyasına kazandırdıkları üzerine bir araştırma ortaya koymuştur.

Güler (2001), “İlköğretim II. Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Türkçe Öğretimi Bakımından Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde; Türkçe öğretiminin istenilen ölçütlere ulaşması açısından, ders kitaplarına alınan metinlerin ve bunlar üzerinde yapılan çalışmaların, nasıl veya ne şekilde yapılmasının yararlar sağlayabileceğini ortaya koymuştur.

İlhan (1986), “Çocuk Eğitiminde Çocuk Tiyatrosunun Yeri ve Önemi” konulu yüksek lisans tezinde; Türkiye’deki çocuk tiyatrosunun durumundan, dramatisasyonun çocuk eğitimindeki yerinden ve çocuk tiyatrolarından yararlanma yollarını araştırmıştır.

Kantemir (1982), “Çocuk Edebiyatı Sorunları” adlı doçentlik tezinde; Türkiye’deki çocuk edebiyatının durumuna değinerek, bunların çocuk eğitiminde ne denli önemli olduğunu vurgulamak için ilgili kitlelerin (öğretmenlerin, öğrencilerin, yazarların ve yayınevi sorumlularının) önerilerini belirlemiştir.

Kaya (1985), “İlkokullarda Türkçe Eğitiminin Verimliliği” başlıklı yüksek lisans tezinde; ilkokul V. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri ile ilgili olarak, dilbilgisi ve yazım yeterliliklerini ölçmüştür.

Toprak (1993), “İlkokul Ders Kitaplarının Öğretim Programlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde; ilkokulların ders kitapları içinde Türkçe ders kitaplarına da değinmiş, özelliklerinin nasıl olması gerektiği ve eğitim için gereklilik üçlüsünü değerlendirmiştir.

Tör (1986), “Eğitim Değerleri Açısından Nasrettin Hoca Fıkraları” konulu yüksek lisans tezinde; değişik kaynaklardan derlediği Nasrettin Hoca fıkralarını değerlendirmiş ve işledikleri konular bakımından bunların eğitsel yönlerini araştırmıştır.

Bu bölümdeki araştırmaların künyeleri bibliyografyada ayrıntılı olarak verilmiştir.

1.7 Tanımlar

Eğitim: Bu araştırmadaki anlamı; ana dilini iyi kullanabilme becerileri, kültürüne sahip çıkma, farklı düşüncelere saygı duyma, onlara karşı hoşgörü ve anlayış gösterme, öğrendiklerini yeni düşüncelerle bağdaştırma, hayal gücü ve yaratıcı gücünün gelişmesi, dünya görüşünün değişimidir.

Düşünce Yazısı: “z bilgiyle donanmış düşüncelerin açıklamasını, yoğunlaştırılmasını, derinleştirilmesini esas alan yazılardır.” (Emir, 1970: 5)

Makale: Bir gerçeği ortaya koymak, her hangi bir konuda bilgi vermek, bir fikri, bir düşünceyi, bir görüşü savunmak amacıyla yazılmış yazılara denir.

Deneme: Bir yazarın, herhangi bir konu üzerinde kesin sonuçlara gitmeden, iddiasız ve ispatsız kişisel görüş ve düşünüşlerini, içtenlikle belirttiği yazılara denir.

Fıkra: Bir yazarın, günlük olaylara ya da ülke ve toplum sorunlarına ait herhangi bir konu üzerinde kişisel görüş ve düşünüşlerini akıcı bir dille anlatan düz yazılara fıkra denir.

Eleştiri: Bir sanat ya da fikir eserini tanıtırken, zayıf ve gcl yönlerini belirtme, bir yazarın gerçek değerini ortaya koyma amacıyla yazılan yazılara eleştiri denir.

Sohbet (söyleşi): Yazarın karşısındakiyle konuşuyormuş gibi samimi bir hava içinde duygu ve düşüncelerini derinliğe inmeden aktardığı yazılara sohbet (söyleşi) denir.

İlköğretim: Bu kavram içine; sekiz yıllık ilköğretim okulları girmektedir.

Türkçe Ders Kitabı: MEB Devlet Kitapları bünyesinde yazılmış olan ilköğretim VIII. sınıf Türkçe ders kitaplarıdır.

1.8 Kısaltmalar

SED: Sosyo-Ekonomik Düzey

SPSS: Statistic Program Of Social Science

2. YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modeliyle yapılmıştır. İlköğretim okullarının VIII. sınıflarında okutulan Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının nitelikleri, nicelikleri ve çocuk eğitimi ile ilgili sorunların kendi koşulları içinde olduğu gibi betimlemesine ve bunlar doğrultusunda çözüm yollarının sunulmasına çalışılmıştır.

2.2 Evren

Araştırmanın çalışma evrenine; yalnızca MEB Devlet Kitapları bünyesinde basılmış Türkçe ders kitaplarıyla eğitim-öğretim yapan ilköğretim okulları dahil edilmiştir.

2.3 Örneklem

Araştırmanın örneklemini; Manisa iline bağlı Demirci ilçesinde seçilen Nurettin Kelem-Ziya Gökalp, Atatürk ve 75.Yıl İlköğretim okullarının VIII. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Okullarda çalışma yapılan sınıflar tesadüfi seçilmiştir.

Araştırmada sosyo-ekonomik durumun etkisi esas alınmış, ilçedeki okullar bu noktaya dikkat edilerek seçilmeye çalışılmıştır.

Buna göre okullar içinde Nurettin Kelem-Ziya Gökalp İlköğretim Okulu üst sosyo-ekonomik düzey, Atatürk İlköğretim Okulu orta sosyo-ekonomik düzey, 75. Yıl İlköğretim Okulu alt sosyo-ekonomik düzeyde yer almaktadır.

Okulların sosyo-ekonomik düzeylere göre ayrılmasında temel ölçütler; okulların bulunduğu sosyal çevre, okulun sahip olduğu maddi araç-gereç, fiziki kapasite v.b durumlardır.

Öğrenci örneklem grubuna giren öğrenciler sınıf isim listesine göre belirlenmiştir. Bu nedenle, seçilen öğrencilerin kişisel özelliklerini belirleyici unsurlarda (cinsiyetlerini) belli bir oran yoktur.

Öğretmen örneklem grubuna giren öğretmenler ise, çalışılmak üzere belirlenmiş ilçedeki sekiz ilköğretim okulunun Türkçe öğretmenlerinden oluşturulmuştur. Bu yüzden öğretmenlerin kişisel özelliklerini (cinsiyet, kıdem, mezun olunan kurum) belirleyici unsurlarda herhangi bir seçim yapılmamıştır.

Öğretmenlerin kişisel özellikleri belirleyici unsurlarda belli bir oran yoktur.

Örnekleme giren öğrenci ve öğretmenlerin sayıları ve okulları şöyledir:

Çizelge 1

Araştırmaya Örneklemine Giren Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı

Sıra No	İlçe	Okul	Öğrenci Sayısı
1	Demirci	Nurettin Kelem-Ziya Gökalp İlköğretim Okulu	43
2	Demirci	Atatürk İlköğretim Okulu	49
3	Demirci	75. Yıl İlköğretim Okulu	42
	Toplam		134

Çizelge 1’de görüldüğü gibi araştırmanın örneklemini, Demirci ilçesinden seçilen üç ilköğretim okulu ve bu okullardan seçilen 134 kişilik VIII. sınıf öğrenci örneklem grubu oluşturmaktadır.

Çizelge 2
Örnekleme Giren Öğretmenlerin Okullara Göre Dağılımı

Okulun Adı	Öğretmen Sayısı
Atatürk İlköğretim Okulu	2
Abdurrahman Şeref Bey İ. O	1
Cengiz Topel İlköğretim Okulu	1
Cumhuriyet İlköğretim Okulu	1
Makine Kimya İlköğretim Okulu	1
Fatih İlköğretim Okulu	1
75. Yıl İlköğretim Okulu	2
N. Kelem-Z.Gökalp İlköğretim Okulu	2
Çataloluk İlköğretim Okulu	1
Mahmutlar İlköğretim Okulu	1
Toplam	13

Çizelge 2’de ise araştırmaya giren öğretmenlerin oluşturduğu 13 kişilik grup görülmektedir.

Çizelge 3
Örnekleme Katılan Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı

Okulun Adı	VIII. Sınıf Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı
Atatürk İlköğretim Okulu	49	49
N.Kelem-Z.Gökalp İlköğretim Okulu	43	43
75. Yıl İlköğretim Okulu	42	42
Toplam	134	134

Çizelge 3'te, örnekleme giren öğrencilere göre dağılımı görülmektedir. Buna göre, örnekleme giren üç ilköğretim okulunun VIII. sınıflarından 49, 43 ve 42 öğrenci olmak üzere toplam 134 öğrenci araştırmaya katılmıştır.

2.4 Verilerin Toplanması

“İlköğretim Okullarının VIII. sınıflarında Okutulan Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarının eğitimdeki Yeri ve Önemi” konulu bu araştırmada, konuyla ilgili bilgilerin güvenilir bir şekilde toplanması için, başta Celal Bayar Üniversitesi kütüphaneleri olmak üzere; Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi 'ndeki eğitim ve sosyal bilimler ile ilgili birimlerin kütüphanelerindeki kaynaklar incelenmiştir.

Araştırma için öğrenci ve öğrencilere anket formu hazırlanmış yine bu anketler, ön değerlendirme için Atatürk İlköğretim Okulu'ndaki öğrencilere uygulanmıştır. Ön uygulama sonuçları, başta tez danışmanı Yard. Doç. Dr. Rasih ERKUL' un eleştirisi ve önerileri ışığında yeniden gözden geçirilmiş ve anket formları, uygulamaya hazır hale getirilip bastırılmıştır.

Türkçe öğretimi ile ilgili bilgi, beceri ve alışkanlıkları kapsayan öğrenci davranış değişikliklerini kapsamada, öğrenci için kullanılacak en önemli ölçme ve değerlendirme yolunun öğretmenlerin gözlemleri olduğu düşüncesiyle hazırlanan anketlerin, araştırma amacına uygunluğu açısından, öğretmenler için hazırlanan formlar birinci derecede önemli olup, esas alınmışlardır. Öğrenciler için hazırlanmış olan anketler ise, öğrencilerin ilgi ve isteklerini göstermesi ve ait verilerle karşılaştırma yapılabilmesi amacıyla ele alınmıştır.

Öğretmen ve öğrenci için hazırlanmış anket formlarında;

- 1- Kişisel bilgilerin belirlenmesini sağlayacak sorular,

- 2- Öğretim ve eğitim durumlarını belirleyecek sorular,
- 3- Öğretimin geliştirilmesi ile ilgili önerileri belirleyecek sorular olmasına özen gösterilmiştir.

Örnekleme giren öğretmen ve öğrenci örneklem gruplarına yönelik anket formlarını araştırmacı kendisi dağıtmış, daha sonra anket formları yine araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Öğrenci ve öğretmen gruplarının kendilerine yöneltilen anket sorularının tamamına yakınına yanıtlanmalarının nedeni, soruların az ve kolay anlaşılabilir oluşu ile araştırmacının örneklem grubundaki deneklerle kurduğu olumlu diyaloglara bağlanabilir.

On üç öğretmen ve yüz otuz dört öğrencinin yanıtladığı anket formları kontrolden geçirildikten sonra elde edilen veriler ışığında kodlanmıştır. Öğretmenlere ait bilgiler C.B.Ü Eğitim Fakültesi Yüksek Lisans öğrencisi Erdal BAŞDAŞ'ın yardımıyla gruplandırılmış ve çizelgelerle gösterilmiştir.

2.5 Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın amacı doğrultusunda öğrenci ve öğretmenlerden toplanan veriler bilgisayar ortamında ve “spss” (statistic program of social science) programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilerden elde edilen veriler, öğrencilerin buldukları sosyo-ekonomik düzey, esas alınarak çözümlenmeye çalışılmıştır. Bunun için öğrenci görüşlerinin buldukları sosyo-ekonomik düzey çevreye göre nasıl bir dağılım gösterdiği çapraz tablolarda frekans ve yüzde kullanılarak verilmiştir. Görüşler arasında istatistik olarak önemli farklar olup olmadığı “kay kare” tekniği ile test edilmek istenmiştir. Ancak, beklenen değeri, beşten küçük olan gözenek sayısının %20' sini aşması durumunda

teknik kullanılmamıştır. Bu durumda salt yüzde üzerinden yorumlanmaya gidilmiştir.(Siegel, 1977: 120-121)

Öğretmenlerden toplanan veriler, sadece frekans ve yüzde ile her bir madde için tek başına değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin sayıca az (n=13) olması başka bir yaklaşımın kullanımına uygun bulunmamaktadır. Bu konuda uzman görüşü alınmış ve öğretmenlerin görüşleri tek grup olarak değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

2005–2006 Öğretim yılında, MEB Devlet Kitapları bünyesinde ilköğretim okullarının VIII. sınıflarında okutulan Türkçe ders kitapları içindeki metinlerin türleri ve bu türler içinde düşünce yazılarının durumu şöyledir:

Çizelge 4

İlköğretim VIII: Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Türlerine Göre Dağılımı

Metin Türleri	VIII. Sınıf
Şiir	6
Atatürk' ün Çeşitli Yönlerini Tanıtıcı Alıntılar	2
Makale	2
Fıkra	1
Deneme	2
Söyleşi	2
Eleştiri	-
Hikaye	8
Düşünce Yazısı	2
Nutuk	2
Tasvir	-

Roman	2
Anı	1
Konferans	-
Mektup	1
Serbest Okuma Parçaları	-
Tiyatro	1
Mülakat	3
Röportaj	1
Biyografi	2
Toplam	37

Çizelge 3’te görüldüğü gibi, VIII. sınıf Türkçe ders kitabında, düşünce yazıları türünde 9 eser bulunmaktadır. Hikâye ve şiir türündeki yazıların diğer türlere göre fazla oluşu dikkati çekmektedir.

Çocukların gelişim özelliklerine bağlı olarak kitaptaki metinler, öğrencilerin gördüğü, yaşadığı olayları anlatabilme, duygularını anlamlı biçimde ifade edebilmeye yöneltecek tarzda ve sayıda hazırlanmış denebilir.

İlköğretim Okullarının VIII. Sınıflarında Okutulan Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarının Nicelik ve Nitelik Bakımından Bugünkü Durumlarıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya konu olan, 2005–2006 öğretim yılında MEB Devlet Kitapları bünyesinde VIII. sınıflarda okutulmak üzere belirlenen Türkçe ders kitaplarının düşünce yazıları açısından bugünkü durumlarıyla ilgili bulgular ve yorumlar şöyledir:

İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Kitabın Dış Özellikleri ve İçindeki Düşünce Yazılarının Niceliği

Bu kitap, MEB Talim ve Terbiye Kurulu'nun 06.03.2002 tarih ve 24 sayılı kararı ile 2002–2003 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süreyle ilköğretim okullarının VIII. sınıflarında “ders kitabı” olarak kabul edilmiştir.

Kapak ve iç resimlerini Metin GÜÇLÜ' nün yaptığı bu kitabın boyutları 23x16 cm olup 264 sayfadan oluşmaktadır. İçinde otuz yedi metin ve dilbilgisi konularıyla ilgili üç test vardır.

Kitap içindeki düşünce yazısı sayısı (9) dokuzdur.

Kitaptaki Düşünce Yazılarına Örnekler ve Nitelikleri

Çocuklara Kitaplık (Deneme) s. 18

Metinde yazar kitapların çocuklar için gerekliliğini kendi düşünceleriyle anlatmış ve kanıtlama yoluna gitmemiştir. Yazar ayrıca kendisiyle konuşuyormuş gibi içten bir anlatım tarzını seçmiştir.

Son paragrafı incelediğimizde; yazar kendine bir kitaplık kurma imkânı verildiğinde hangi kitapları kitaplığına koyacağından bahsetmiştir.

Ana düşünce: Kitap, çocuk için önemli bir araçtır. Kitapları çocuğun seviyesine indirgemek değil, çocuğu kitapların seviyesine çıkarmaktır.

Konu: Çocuğun dünyasında kitabı yeri

Verilen Mesaj: Her çocuk mutlaka imkânları ölçüsünde kitaplık oluşturmalıdır.

Dil ve Anlatım Özellikleri: Cümleler uzun, bu da düşüncelerin anlaşılmasını zorlaştırıyor. Metinde sıkça soru cümlelerine yer verilerek çocuğun merakı ön plana çıkarılmıştır. Anlatım sade ve akıcıdır. Kuralsız cümle yoktur ancak eksilteli cümlelere yer verilmiştir. Metin uzundur.

Yazılı anlatım ödevi olarak öğrencilere; hazırlıklı konuşma çalışması verilmiştir.

Dilbilgisi açısından; gerçek anlam, mecaz anlam deyim anlam, terim anlam konuları üzerinde durulmaktadır.

Shockley Gitti, Transistoru Kaldı (makale) s.86

Metinde yazar; İngiliz bilim adamı Shockley (Şakli)'nin bilim adına yaptığı mücadeleden bahsetmiş ve onun hayatından kesitler sunmuştur. Düşüncelerini kanıtlar tarzda ifadeler kullanmıştır. Bilim ve teknolojik gelişmelerden bahseden yazar, ünlü bilim adamının buluşlarını ortaya koymuştur.

Son paragrafı incelediğimizde; bilimde son söz diye bir şey olmadığını ve düşünürün yeniden düşünülen ve düşünülmüşlerin asla yeterince düşünülmediği kanısında olan kimsedir diyerek yazısına son vermiştir.

Ana düşünce: Bilimde durağanlık yoktur, bilimde ün yapmış insanlar bilim için bıkmadan usanmadan çalışmışlardır.

Konu: Nobel ödülü alan bilim adamı Shockley (Şakli)'nin bilim dünyasına katkıları

Verilen Mesaj: İnsanoğlu düşünerek ve düşündüklerini etkinliğe dökerek başarıya ulaşır.

Dil ve Anlatım Özellikleri: Yazar, yazısına değişik dergilerden alıntılar yaparak duygusal bir derinlik kazandırmıştır. Cümleler uzun ve bağlaçlarla birbirine

bağlanmıştır. Anlatım sade ve akıcıdır. Yazıda zıt anlamlı sözcükler kullanılarak çocuğun dikkati çekilmiştir.

Yazılı anlatım ödevi olarak; gazetelerden ve dergilerden bilim, sanat, kültür v.b konularda ilgilerini çeken bir haberden yararlanarak bir yazı yazmaları istenmiştir.

Dilbilgisi açısından; fiillerde zaman konusu üzerinde durulmuştur.

Araştırma Örneğine Giren Öğretmenlerin ve Öğrencilerle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırmayla ilgili olarak öğretmen ve öğrencilerle ilgili bulgu ve yorumlara yer verilecektir. Bunlar başlıca iki bölümde toplanmışlardır:

1- Öğretmen ve öğrencilere ait kişisel bilgiler

2- Öğretmenlerin ve öğrencilerin, ilköğretim VIII. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki, düşünce yazılarının çocuk eğitime katkıları ile ders dışı eğitim durumlarında düşünce yazılarına yönelik görüş, tutum ve önerileri yer almaktadır.

Öğretmen örneklem grubuna ait kişisel bilgilerin titizlikle değerlendirilmesi, araştırmaya ait verilerin daha ayrıntılı ve kolay sınıflandırılmasını sağlamıştır.

Öğrenci örneklem grubuna ait kişisel bilgiler ve öneriler sosyo-ekonomik düzey göz önünde bulundurularak gruplandırılmıştır.

ÖĞRETMENLERE AİT KİŞİSEL BİLGİLER

Mesleki Kıdem

Çizelge 5

Örnekleme Giren Öğretmenlerin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

Kıdem(Yıl)	f	%
1-5	6	46.2
5-10	6	46.2
10-15	1	7.7
15 ve daha fazla	0	0
Toplam	13	100.0

Çizelge 5'te görüldüğü gibi; on beş yıldan daha fazla kıdeme sahip hiçbir öğretmenin örnekleme grubunda yer almadığını görmekteyiz. Öğretmenlerin mesleki kıdeme göre dağılımları incelendiğinde; % 46.2'nin 5 yıl ve daha az, % 46.2'nin 5-10 yıl arası, % 7.7'nin 10-15 yıl arasında kıdeme sahip oldukları belirlenmiştir.(Çizelge 5)

Ders Dışı Seminer

Çizelge 6

Örnekleme Giren Öğretmenlerin, "Ders Dışı Seminerlere Katıldınız mı? Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Seçenek	f	%
Evet	12	92.3
Hayır	1	7.7
Toplam	13	100.0

Öğretmenlerin “Ders dışı seminerlere katıldınız mı?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, %92,3’nün evet katıldım ve yine %7,7’sinin hayır katılmadım şeklinde yanıt verdikleri görülmüştür.(Çizelge 6)

Öğretmen ve Öğrencilerin, İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarının Çocuk Eğitimine Katkılarıyla İlgili Görüş ve Tutumları

Bu bölümde araştırma konusuyla ilgili olarak öğretmen ve öğrencilerin görüş ve tutumları incelenmiştir. Bu tutumlar kısaca şöyle özetlenebilir:

- 1- Ana dili sevgisi ve bilinci kazandırmayı amaçlamış olanlar
- 2- Duygu ve düşünce ufkunun gelişimi ile ilgili olanlar
- 3- Ana dilinin gelişimi ile ilgili (dört temel beceriye ilişkin) olanlar
- 4- Okuma alışkanlığının gelişimi ile ilgili olanlar
- 5- Ulusal bilinci gelişimi ile ilgili olanlar.

Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının söz konusu eğitim durumlarına katkılarıyla ilgili öğretmen örneklem grubunun görüşleri, öğretmenlerin kıdem, ders dışı seminerlere katılım durumları gibi verilerle desteklenmiştir.

Öğretmenlere ait bu verilerin desteklenmesi, araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Çünkü ilköğretimde, eğitim durumlarının ölçülüp değerlendirilmesinde en önemli ölçek, daha öncede belirtildiği gibi öğretmenin öğrencilerle ilgili gözlemleridir. (MEB, 1989: 271)

Öğretmen örneklem grubuna ait görüşlerden sonra, öğrenci örneklem grubunun görüş ve tutumlarının da, öğretmen görüşleriyle ilgili verilere destek olacağı

düşünülmüştür. Buna yönelik olarak, sosyo-ekonomik düzeye göre sınıfların ilgi, istek ve seviyelerine yönelik sorular hazırlanmıştır.

Bu sorulardan elde edilen verilerle, Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarını sosyo-ekonomik düzeye göre öğrencilerin eğitimine katkıları, kitaplardaki düşünce yazılarının nitelik ve nicelik bakımından yeterli olup olmadıkları belirlenmiştir.

Öğrencilere ait bu veriler, araştırma sonunda eğitim durumlarıyla ilgili sunulmuş olan önerilerin öğrenci merkezli bir eğitimin hedef aldığına da bir göstergesi olmaktadır.

Öğretmen görüşleri ve bunları destekleyici öğrenci tutumlarından sonra, Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının çocuk eğitiminde daha somut ve bilinçli bir rol oynaması amacıyla yönelik, öğretmenlerin bu parçaların nicelik ve nitelikleriyle ilgili önerileri ile düşünce yazılarını ders dışı eğitim durumlarındaki rolüne ait önerileri belirlenmiştir. Ayrıca, bu önerilere ışık tutması ve desteklemesi amacıyla, öğrencilerin ders dışı eğitim durumlarında düşünce yazılarına karşı olan tutumları saptanmıştır.

ÖĞRETMEN ANKETİNE DAYALI BULGULAR

Ulusal Bilinci Geliştirme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 7

Öğretmenlerin; “ Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazıları Öğrencilerin Ulusal Bilincini Geliştirici Nitelikte midir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Nitelik Derecesi	F	%
Hayır	0	0
Az	0	0
Kısmen	5	38.5
Evet	8	61.5
Toplam	13	100.0

Öğretmenlerin “Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazıları öğrencilerin ulusal bilincini geliştirici nitelikte midir?” sorusuna verdiği yanıtlar incelendiğinde, hayır ve az diyen öğretmenlerin bulunmadığı, %38,5’inin kısmen, % 61,5 ‘inin evet şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin, üçte ikisinin (%61,5) Türkçe kitaplarındaki düşünce yazılarını öğrencilerin ulusal bilincini geliştirici nitelikte buldukları söylenebilir. (Çizelge 7)

“Ulusal kültürümüzün yeni kuşaklara aktarılması, ortak bir kültür yoluyla kuşaklar arasında bağlılık kurulması sağlanması, Milli eğitimimizin temel görevleri arasındadır. Okulda bu görevin yerine getirilmesinde en büyük ağırlık ve sorumluluk Türkçe derslerine düşmektedir. Çünkü ulusal kültürümüzün canlı, en birleştirici, milli şuuru en iyi biçimde yaratıcı, ulus ve yurt sevgisi besleyip güçlendirici örnekleri Türkçe yazılmış sanat eserleridir. Çocuk, bu eserlerin ilk örnekleriyle Türkçe derslerinde karşılaşacaktır.”(MEB, 1989: 6)

Buna göre; Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazıları, Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla, Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında; Türk yurdunu ve ulusunu, hayatı, insanlığı sevmelerinde yardımcı olmaktadır.

Okuma İsteği Kazandırma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 8

Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Türkçe Kitaplarındaki Düşünce Yazılarını Öğrenciyi Okumaya İsteklendirmede Başarılı Buluyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Seçenek	f	%
Bulmuyorum	1	7.7
Az buluyorum	5	38.5
Kısmen buluyorum	4	30.8
Buluyorum	3	23.1
TOPLAM	13	100.0

Öğretmenlerin “Türkçe kitaplarındaki düşünce yazılarını öğrenciyi okumaya isteklendirmede başarılı buluyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde % 7,7’sinin bulmuyorum, %38,5’inin az buluyorum, %30,8’inin kısmen buluyorum ve % 23,1 ‘inin buluyorum şeklinde yanıt verdikleri saptanmıştır. Buna göre, öğretmenlerin yaklaşık yarısının (%53,9) Türkçe kitaplarındaki düşünce yazılarını öğrenciyi okumaya isteklendirmede kısmen de olsa başarılı buldukları, %46,1’inin ise başarılı bulmadıkları ortaya çıkmıştır.(Çizelge 8)

VIII. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarının özel amaçları içinde; “kitap sevgisini geliştirerek, boş zamanlarını kitap okuyarak değerlendirme alışkanlığını kazandırmak ve bu doğrultuda kitap edinme isteğini artırmak yer alır.”(MEB, 1989: 20)

Sonuç olarak; Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının öğrenciyi okumaya isteklendirmede, öğretmen örneklem grubu tarafından kısmen de olsa başarılı bulunduğu görülmektedir.

Ana Dil Sevgisi ve Bilinci Kazandırma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 9

Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Kitaplardaki Düşünce Yazıları Öğrencilere Ana Dil Sevgisi ve Bilinci Kazandırmayı Amaçlıyor mu?” sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Seçenek	f	%
Amaçlamıyor	0	0
Az amaçlıyor	0	0
Kısmen amaçlıyor	4	30.8
Amaçlıyor	9	69.2
Toplam	13	100.0

Öğretmenlerin, “Kitaplardaki düşünce yazıları öğrencilere ana dil sevgisi ve bilinci kazandırmayı amaçlıyor mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, %0 amaçlamıyor, %0 az amaçlıyor, %30,8 kısmen amaçlıyor, %69,2’sinin amaçlıyor şeklinde yanıtladıkları belirlenmiştir.

Bu verilerden hareketle öğretmenlerin üçte ikisinin (%69,2) kitaplardaki düşünce yazılarının öğrencilere ana dil sevgisi ve bilinci kazandırmayı amaçladığını belirtmelerine karşılık, yaklaşık %30,8’inin kısmen amaçladığı şeklinde görüş belirtmişlerdir.(Çizelge 9)

“Çocuklar ana dil bilincini ana okul ağna gelene kadar edinmiş olurlar ve bu durum onların büyük öğrenme süreçlerine de temel teşkil eder.”(Lindfors, 1987, s.2) Zaten ana dil bilinci kazanmış olan çocuk bunu Türkçe dersleriyle pekiştirir.

Sonuç olarak; araştırmacı tarafından ortaya konan söz konusu görüş, öğretmen örneklem grubu içinde çoğunluğun, Türkçe ders kitaplarında bulunan düşünce yazılarının öğrencilere ana dil sevgisi ve bilinci kazandırmayı amaçladığı şeklindedir.

Çocukların Duygu ve Düşünce Ufkunu Genişletme Durumuna İlişkin

Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 10

Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “ Kitaplardaki Düşünce Yazıları Çocukların Duygu ve Düşünce Ufkunu Genişletici Özellikte midir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların

Dağılımı

Seçenek	f	%
Hayır	1	7.7
Az	0	0
Kısmen	10	76,9
Evet	2	15.4
Toplam	13	100.0

Öğretmenlerin “Kitaplardaki düşünce yazıları çocukların duygu ve düşünce ufkunu genişletici özellikte midir?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, % 7,7’sinin hayır, % 76,9’unun kısmen, %15,4’ünün evet şeklinde yanıtladıkları görülmektedir.

Buna göre öğretmenlerinin tamamına yakınının (%92,3) kitaplardaki düşünce yazılarını çocukların, duygu ve düşünce ufkunu genişletici özellikte buldukları söylenebilir. (Çizelge 10)

Sonuç olarak, söz konusu görüş öğretmen örneklem grubu içinde “olumlu” karşılanmıştır. Öğretmenlerinin tamamının kitaplardaki düşünce yazılarını çocukların, duygu ve düşünce ufkunu genişletici özellikte buldukları görülmektedir.

Düşünce Yazısı Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olma Durumuna İlişkin

Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 11

Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Öğrenciler Düşünce Yazıları Hakkında Yeterli Bilgiye Sahipler mi?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Seçenek	f	%
Hayır	1	7.7
Az	3	23.1
Kısmen	6	46.2
Evet	3	23.1
Toplam	13	100.0

Öğretmenlerin, “ Öğrenciler düşünce yazıları hakkında yeterli bilgiye sahipler mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, % 7,7’sinin hayır, %23,1’inin az, %46,2’sinin kısmen ve %23,1’inin evet şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Bu doğrultuda, öğretmenlerin yaklaşık üç de ikisinin (%69.3) öğrencilerin düşünce yazıları hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları, buna karşılık yaklaşık üçte birinin (%30.8) az ya da hiç olmadıklarına dikkat çekmektedirler. (Çizelge 11)

Sonuç olarak; araştırmacı tarafından ortaya konan görüş, öğretmen örneklem grubu içinde çok az bir grubun karşı çıkmasına rağmen, çoğunluk öğrencilerin düşünce yazıları hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları görüşünde birleşmektedirler.

Ders Dışı Kitap Okutma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 12

Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları Dışında Öğrencilere Bu Tür İle İlgili Kitaplar Okuttunuz mu?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Seçenek	f	%
Hayır	4	36.6
Evet	9	63.4
Toplam	13	100.0

Öğretmenlerin, “Kitaptaki düşünce yazıları dışında öğrencilere bu tür ile ilgili kitaplar okuttunuz mu?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, %36,6’sının hayır, %63,4’ünün evet şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Bu durumda öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisinin öğrencilere kitaptaki düşünce yazıları dışında bu tür ile ilgili kitaplar okuttukları söylenebilir. (Çizelge 12)

“Öğretmenlerin öğrencileri sürekli izlemesi sonucu aşamalıya ve düzeye özen göstererek zamanında ve yerinde yapacağı küçük yardım ve özendirme, öğrencilerin okuma alışkanlık ve zevkini kazanmalarını sağlayacaktır.” (MEB, 1989: 6)

Sonuç olarak; yapılan araştırmada öğretmen örneklem grubu içinde büyük orandaki öğretmen topluluğunun, öğrencilere kitaptaki düşünce yazıları dışında bu tür ile ilgili kitaplar okuttuğu görülmektedir.

**Kitaptaki Düşünce Yazılarının Nitelik ve Nicelik Durumuna İlişkin
Bulgular ve Yorumlar**

Çizelge 13

**Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Kitaplardaki Düşünce Yazılarını Nitelik
Bakımından Yeterli Buluyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı**

Seçenek	f	%
Hayır Bulmuyorum	0	0
Az Buluyorum	1	7.7
Kısmen Buluyorum	7	53.8
Evet Buluyorum	5	38.5
Toplam	13	100.0

Öğretmenlerin “Kitaplardaki düşünce yazılarını nitelik bakımından yeterli buluyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, yeterli bulmayan öğretmenlerin olmadığı, % 7,7’sinin az buluyorum, %53,8’inin kısmen buluyorum, %35,5’inin evet buluyorum şeklinde yanıt verdikleri saptanmıştır.

Buna göre, öğretmenlerin yaklaşık tamamına yakını (%92,3) kitaplardaki düşünce yazılarının nitelik bakımından kısmen de olsa yeterli buldukları söylenebilir. (çizelge 13)

Araştırmacı tarafından ortaya konana görüş, öğretmen örneklem grubunun kitaplarda okutulan düşünce yazılarını nitelik bakımından yeterli buldukları şeklindedir.

Çizelge 14

Örnekleme Giren Öğretmenlerini, “Kitaplardaki Düşünce Yazılarını Nicelik Bakımından Yeterli Buluyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Seçenek	F	%
Hayır Bulmuyorum	0	0
Az Buluyorum	2	15.4
Kısmen Buluyorum	6	46.2
Evet Buluyorum	5	38.5
Toplam	13	100.0

Öğretmenlerin, “Kitaplardaki düşünce yazılarını nicelik bakımından yeterli buluyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, yeterli bulmayan öğretmenlerin olmadığı, %15,4’ünün az buluyorum, %46,2’sinin kısmen buluyorum, %38,5’inin evet buluyorum şeklinde yanıt verdikleri saptanmıştır.

Buna göre; öğretmenlerin yaklaşık beşte dördünün (%84,7) kitaplardaki, düşünce yazılarını kısmen de olsa yeterli buldukları, buna karşılık yaklaşık beşte birinin (%15,4) az yeterli buldukları söylenebilir. (Çizelge 14)

Sonuç olarak; öğretmen örneklem grubu içinde belli bir grubun kitaplardaki düşünce yazılarını nicelik bakımından yeterli bulmamalarına karşın diğer grubun olumlu yanıt verdikleri dikkati çekmektedir.

Yazılı ve Sözlü Çalışmalar Yapma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 15

Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Kompozisyon Derslerinde Düşünce Yazılarıyla İlgili Yazılı ve Sözlü Çalışmalar Yaptırıyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Seçenek	F	%
Hayır	0	0
Az	2	15.4
Kısmen	1	7.7
Evet	10	76.9
Toplam	13	100.0

Öğretmenlerin, "Kompozisyon derslerinde düşünce yazılarıyla ilgili yazılı ve sözlü çalışmalar yaptırıyor musunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde %15,4 'ünün az yaptırıyorum, %7,7'sinin kısmen yaptırıyorum ve %76,9'unun da evet yaptırıyorum şeklinde yanıt verdikleri saptanmıştır.

Buna göre öğretmenlerin tamamının bu tür çalışmalar yaptırdıkları anlaşılmaktadır.(Çizelge 15)

Derslerde yapılacak sözlü ve yazılı çalışmalar, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini özgürce ve planlı olarak ifade edebilmelerine yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak; araştırmada, öğretmen örneklem grubu içinde büyük orandaki öğretmen topluluğunun, neredeyse tamamının, kompozisyon derslerinde düşünce yazıları ilgili yazılı ve sözlü çalışmalar yaptırdıkları dikkati çekmektedir.

Düşünce Yazılarında Dört Temel Beceriye Geliştirme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 16

***Örnekleme Giren Öğretmenlerin, "Kitaplarındaki Düşünce Yazılarında Öğrencilerin
Konuşma Becerisi Geliştirebilecek Özellikleri İçeren Alıştırmalar Var mıdır?"
Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı***

Seçenek	F	%
Hayır	0	0
Az	5	38.5
Kısmen	4	30.8
Evet	4	30.8
Toplam	13	100.0

Öğretmenlerin, “Kitaplardaki düşünce yazılarının öğrencilerin konuşma becerisini geliştirebilecek özellikleri içeren araştırmalar var mıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, %38,5’inin az, %30,8’inin kısmen, %30,8’inin evet şeklinde yanıt verdikleri saptanmıştır

Buna göre; öğretmenlerin beşte üçünün (%61,6) kitaplardaki düşünce yazılarında öğrencilerin konuşma becerisini geliştirebilecek özellikler içeren araştırmalar olduğu kısmen de olsa söylenebilir. (Çizelge 16)

Anlaşmanın en yaygın ve doğal biçimi konuşmadır. Bunu için, çocuklarımıza, her şeyden önce, doğru ve düzgün konuşma, anlatmak istediklerini en kısa yoldan, en açık ve karşımızdakilerin zihinlerinde karanlık bir nokta bırakmayacak bir biçimde anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak gereklidir.

Türkçe derslerinde düşünce yazısı türünde konuşma becerisini geliştirici araştırmalar daha çok ilköğretimin VIII. Sınıflarında ağırlık kazanmaktadır. VIII. Sınıf öğrencisi bir sohbet yazısında okuduklarını, duygu ve düşüncelerini anlatabilmelidir. VIII. Sınıf öğrencileri herhangi bir bilimsel konuyla ilgili düşüncelerini anlatabilmeli, yeteneği varsa, güzel konuşmak gibi sözlü sanat etkinliklerinde bu yeteneğini geliştirebilmelidir.

Sonuç olarak; tüm bunlar ders kitabındaki araştırmalarla gelişecektir. Öğretmen örneklem grubunun üçte ikisi konuşma becerisini geliştirici araştırmalar bulunduğunu belirtmektedirler.

Çizelge 17

Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Kitaplarındaki Düşünce Yazılarında Öğrencilerin Okuma Becerisi Geliştirebilecek Özellikleri İçeren Alıştırmalar Var mıdır?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Seçenek	F	%
Hayır	0	0
Az	0	0
Kısmen	6	46.2
Evet	7	53.8
Toplam	13	100.0

Öğretmenlerin, “Kitaptaki düşünce yazıları okuma becerisini geliştirici alıştırmalarla hazırlanmıştır?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde %46,2 ’sinin kısmen, %53,8’inin de evet şeklinde yanıt verdikleri saptanmıştır.

Buna göre; öğretmenlerin yaklaşık tamamının (%100) kitaptaki düşünce yazılarını okuma becerisini kısmen de olsa geliştirici alıştırmalarla hazırlamış buldukları söylenebilir. (Çizelge 17)

“Düzgün okumayı ve konuşmayı, okumakla geliştiririz. Okuma, gözlem ve düşünce ile birleşince, sözlü ve yazılı anlatım değer kazanır. İyi ve seçkin eserleri okuma sayesinde, dünya görüşümüz genişler, bilgimiz artar, sanat zevkimiz incelik ve zekâmımız keskinleşir.”(Kantemir,1991: 20)

Düşünce yazıları da öğrencilerin bilgisini, görgüsünü artırır. Dünya görünüşü ve düşünce ufku genişletir.

Sonuç olarak; öğretmen örneklem grubu da Türkçe kitaplarında ki düşünce yazılarının okuma becerisini geliştirici alıştırmalarla hazırlandığını ifade etmektedirler.

Çizelge 18

Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarında Öğrencilerin Yazma Becerisi Geliştirebilecek Özellikleri İçeren Alıştırmalar Var mıdır?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Seçenek	F	%
Hayır	1	7.7
Az	2	15.4
Kısmen	2	15.4
Evet	8	61.5
Toplam	13	100.0

Öğretmenlerin, “Kitaptaki düşünce yazılarında yazma becerilerini geliştirici alıştırmalar var mıdır?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, %7,7’sinin hayır, %15,4 ‘ünün az, %15,4’ünün kısmen, %61,5 ‘inin evet şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Buna göre, öğretmenlerin yaklaşık beşte dördünün (%76,9) kitaptaki düşünce yazılarında yazma becerilerini geliştirici alıştırmalar olduğunu belirttikleri söylenebilir. (Çizelge 18)

Öğrencilerin, öğrenim yıllarında, kompozisyon adı altındaki yazma çalışmaları, onlara, duyup düşündüklerini yazı ile anlatma alışkanlığı kazandırır.

Düşünce yazıları da öğrencilerin iyi düşünme, doğru analiz etme, uygun anlatma ve beğeni sahibi olmalarına yardımcı olur. Kitaplarda bulunan yazma becerilerini geliştirici alıştırmalara da öğrencinin okuduğu, düşündüğü ve dinlediği eserleri anlatabilmesini amaçlar.

Sonuç olarak; Türkçe kitaplarında bulunan düşünce yazılarında yazma becerilerini geliştirici alıştırmalar bulunduğunu öğretmen örneklem grubunun çoğunluğu kabul etmiştir.

Öğrencilerin Yaratıcılığını Geliştirme Durumuna Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 19

Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarında Bulunan Alıştırmalar ve Uygulama Çalışmaları Öğrencinin Yaratıcılığını Geliştirici Biçimde Hazırlanmış mıdır?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Seçenek	F	%
Hayır	3	23.1
Az	0	0
Kısmen	8	61.5
Evet	2	15.4
Toplam	13	100.0

Öğretmenlerin, “Kitaptaki düşünce yazılarında bulunan alıştırmalar ve uygulama çalışmaları öğrencinin yaratıcılığını geliştirici biçimde hazırlanmış mıdır?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, %23,1 ‘inin hayır, %61,5’inin kısmen, %15,4’ünün evet şeklinde yanıt verdikleri saptanmıştır. Bu doğrultuda öğretmenlerin yaklaşık dörtte üçünün (%76,9) kitaplardaki düşünce yazılarındaki çalışmaların öğrencinin yaratıcılığını geliştirici biçimde hazırlandığı noktasında birleştikleri görülmüştür. (Çizelge 19)

Sonuç olarak; Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarında bulunan alıştırmalar ve uygulama çalışmaları öğrencinin yaratıcılığını geliştirici biçimde hazırlanmıştır. Öğretmen örneklem grubunun büyük çoğunluğu bu görüşte birleşmektedirler.

Öğrencileri Edebiyat Derslerine Hazırlama Durumuna Yönelik

Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 20

Örnekleme Giren Öğretmenlerin, “Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarının Öğrencileri Edebiyat Derslerine Hazırlama Konusunda Yeterli Olduğunu Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Seçenek	F	%
Hayır	1	7.7
Az	2	15.4
Kısmen	5	38.5
Evet	5	38.5
Toplam	13	100.0

Öğretmenlerin, “Türkçe, ders kitaplarındaki düşünce yazılarının öğrencileri edebiyat derslerine hazırlama konusunda yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; %7,7’sinin hayır, %15,4’ünün az, %38,5’inin kısmen, %38,5’inin evet şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir. (Çizelge 21)

Bu doğrultuda öğretmenlerin dörtte üçünün (%77) kitaplardaki düşünce yazılarının öğrencileri edebiyat dersine hazırlama noktasında kısmen de olsa yeterli olduğu fikrinde birleştikleri görülmüştür.

Sonuç olarak; Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazıları öğrenciyi edebiyat derslerine hazırlayıcı bir biçimde seçilmiştir. VIII. sınıfı bitirdikten sonra bir üst eğitim kurumuna devam edecek olan öğrenci burada da Türkçe dersinden daha geniş bir müfredata sahip olan edebiyat dersi ile karşı karşıya gelecektir. Bu ders Türkçe dersine

oranla düşünce yoğunluğu daha fazla olan bir derstir. VII. sınıfta Türkçe dersindeki yer alan düşünce yazıları edebiyat derslerindeki metinler için temel teşkil edecektir.

Değerlendirme

Büyük çoğunluğu Eğitim Fakültesi çıkışlı olan öğretmen örneklem grubunun VIII. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan düşünce yazılarını öğrencinin ulusal bilincini geliştirici, yurt sevgisini aşıl原因ıcı, duygu ve düşünce ufkunu genişletici buldukları görülmektedir. Bu tür yazıların öğrenciye okuma alışkanlığı kazandırdığı, dört temel beceriyi geliştirdiği düşüncesine sahip olan öğretmen örneklem grubu düşünce yazılarını kısmen de olsa yeterli bulmaktadırlar.

Öğretmenler düşünce yazılarına önem vermekle beraber yazılı anlatım derslerinde öğrencilere konuyla ilgili kompozisyon yazdırmaktadırlar.

Sonuç olarak; öğretmen örneklem grubu Türkçe ders kitapları içinde düşünce yazılarının öğrenci eğitimine katkıda bulunduğunu ve bu tür hakkında öğrencilerin yeterli bilgiye sahip olduklarını, kitaptaki düşünce yazılarının ise kısmen de olsa yeterli olduğu görüşündedirler.

ÖĞRENCİ ANKETİNE DAYALI BULGULAR

Öğrencilerin Düşünce Yazıları Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 21

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Düşünce Yazıları Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip misiniz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

SED		Hayır	Az	Kısmen	Evet	Toplam
Üst	f	0	9	15	18	42
	%	0	21.4	35.7	42.9	31.5
Orta	f	1	15	26	7	49
	%	2.0	30.6	53.1	14.3	36.8
Alt	f	0	5	14	23	42
	%	0	11.9	33.3	54.8	31.5
TOPLAM	f	1	29	55	48	133
	%	0.7	21.8	41.3	36.0	100.0

“Kitaplarındaki düşünce yazıları hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, üst SED’e sahip öğrencilerin %21,4’ünün az, %35,7’sinin kısmen, %42,9’unun evet, orta SED’e sahip öğrencilerin %2,0’ının hayır, %30,6’sının az, %53,1’inin kısmen, %14,3’ünün evet ve alt SED’e sahip olan öğrencilerin %11,9’unun az, %33,3’ünün kısmen, %54,8’inin evet şeklinde yanıtladıkları belirlenmiştir.

Farklı sosyo-ekonomik çevreden gelen öğrencilerin kitaplarındaki düşünce yazıları hakkında yeterli bilgiye sahip olma durumları arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durum sosyo-ekonomik düzeyin öğrencilerin düşünce yazıları hakkında yeterli bilgiye sahip olma durumlarını etkilemediği şeklinde yorumlanabilir.(Çizelge 21)

Sonuç olarak; Türkçe ders kitaplarında bulunan düşünce yazıları hakkında öğrencilerin kısmen de olsa yeterli bilgiye sahip oldukları ön plana çıkmıştır. Öğretmenler de düşünce yazıları hakkında öğrencileri yeterince bilgilendirmişlerdir. Ancak, alt sosyo-ekonomik düzeye sahip olan öğrencilerin düşünce yazıları hakkında orta ve üst sosyo-ekonomik düzeye göre daha fazla bilgiye sahip oldukları anlaşılmıştır.

Çizelge 22

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaplarındaki Düşünce Yazılarını Anlayabiliyor musunuz” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

SED		Hayır	Az	Kısmen	Evet	Toplam
Üst	f	1	2	10	30	43
	%	2.2	4.7	23.3	69.8	32.0
Orta	f	1	8	13	27	49
	%	2.0	16.3	26.5	55.1	36.5
Alt	f	1	5	9	27	42
	%	2.4	11.9	21.4	64.3	31.3
TOPLAM	f	3	15	32	84	134
	%	2.2	11.1	23.8	62.6	100.0

“Kitaplarındaki düşünce yazılarını anlayabiliyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde üst SED’ e sahip öğrencilerin %2,3’ ünün hayır, %4,7’ sinin az, %23,3’ ünün kısmen, %69,8’ inin evet, orta SED’ e sahip öğrencilerin %2,0’ mının hayır, %16,3’ ünün az, %26,5’ inin kısmen, %55,1’ inin evet, alt SED’ e sahip öğrencilerin %2,4’ ünün hayır, %11,9’ un az, %21,4’ ünün kısmen ve %64,3’ ünün evet şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Buna göre, üst SED’deki öğrencilerin tamamına yakını düşünce yazılarını anlayabildiği, orta SED’deki öğrencilerin beşte dördünün düşünce yazılarını anlayabildiği, alt SED’deki öğrencilerin de yaklaşık beşte dördünün düşünce yazılarını anlayabildiği ortaya çıkmıştır. Ancak üst SED’deki öğrencilerin orta ve alt SED’deki öğrencilere oranla anlama oranının daha fazla olduğu çizelgede de görülmektedir. (Çizelge 22)

Sonuç olarak; öğrenci örneklem grubunun verdiği cevaplardan anlaşıldığı gibi Türkçe ders kitaplarında bulunan düşünce yazılarının öğrenciler tarafından kolay anlaşılabilirliği söylenebilir.

**Düşünce Yazısı Çeşitlerinden Hangisinin Daha Kolay Anlaşıldığına
İlişkin Bulgular ve Yorumlar**

Çizelge 23

**Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazılarından Hangisini
Kolaylıkla Anlayabiliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı**

SED		Makale	Fıkra	Deneme	Söyleşi	Toplam
Üst	f	7	9	20	6	42
	%	16.7	21.4	47.6	14.3	31.5
Orta	f	12	7	24	6	49
	%	24.5	14.3	49.0	12.2	36.8
Alt	f	5	6	30	1	42
	%	11.9	14.3	71.4	2.4	31.5
TOPLAM	f	24	22	74	13	133
	%	18.0	16.5	55.6	9.7	100.0

“Kitaptaki düşünce yazılarından hangisini kolaylıkla anlayabiliyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, üst SED’ e sahip öğrencilerin %16.7’sinin makale, %21.4’ünün fıkra, %47.6’sının deneme, %14.3’ünün söyleşi, orta SED’ e sahip öğrencilerin %24.5’inin makale, %14.3’ünün fıkra, %49.0’ının deneme, %12.2’sinin söyleşi, alt SED’ e sahip öğrencilerin %11.9’unun makale, %14.3’ünün fıkra, %71.4’ünün deneme, %2.4’ünün söyleşi şeklinde yanıtladıkları belirlenmiştir.

Buna göre, üst, orta, alt SED’ e sahip öğrencilerin büyük çoğunluğu kolay anlayabildikleri düşünce yazısı türü olarak deneme türünü seçmişlerdir.(Çizelge 23)

Sonuç olarak; öğrenci örneklem grubunun verdiği cevaplardan anlaşıldığı gibi Türkçe ders kitaplarında bulunan düşünce yazılarından denemenin diğer türlere oranla daha kolay anlaşıldığı oraya çıkmıştır. Buna karşılık en zor anlaşılan türün ise (%9,7) söyleşi olduğu belirlenmiştir.

Düşünme Gücünü Geliştirme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 24

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları Düşünme Gücünüzü Geliştiriyor mu?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

SED		Geliştirmiyor	Az Geliştiriyor	Kısmen Geliştiriyor	Geliştiriyor	Toplam
Üst	f	0	3	10	30	43
	%	0	7.0	23.3	69.8	32.0
Orta	f	0	6	15	28	49
	%	0	12.2	30.6	57.1	36.5
Alt	f	0	2	9	31	42
	%	0	4.8	21.4	73.8	31.3
TOPLAM	f	0	11	34	89	134
	%	0.0	8.2	25.3	66.4	100.0

“Kitaptaki düşünce yazıları düşünme gücünüzü geliştiriyor mu?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde üst SED’ sahip öğrencilerin %7,0’ı az geliştiriyor, %23,3’ünün kısmen geliştiriyor, %69,8’inin geliştiriyor, orta SED’e sahip öğrencilerin %12,2’sinin az geliştiriyor, %30,6’sının kısmen geliştiriyor, %57,1’inin geliştiriyor, alt SED’ sahip öğrencilerin %4,8’inin az geliştiriyor, %21,4’ünün kısmen geliştiriyor, %73,8’inin geliştiriyor şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Buna göre, üst SED’deki öğrencilerin yaklaşık tamamı düşünce yazılarının düşünme gücünü geliştirici, orta SED’deki öğrencilerin beşte dördünü düşünme gücünü geliştirici, alt SED’deki öğrencilerin yaklaşık tamamı düşünme gücünü geliştirici nitelikte buldukları söylenebilir. (Çizelge 24)

Sonuç olarak; SED’ler arasında alt sosyo-ekonomik düzeye sahip olan öğrencilerin düşünce yazılarının düşünme gücünü geliştirici nitelikte olduğu konusunda diğer SED’lere göre daha fazla hem fikir oldukları gözlenmiştir.

Güzel Sanatlara Olan İlgiyi Artırma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 25

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Tiyatro, Sinema, Bale, Opera v.s Gibi Güzel Sanat Dallarına Karşı İlginizi Artırıyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

SED		Artırmıyor	Az Artırıyor	Kısmen Artırıyor	Artırıyor	Toplam
Üst	f	8	5	8	22	43
	%	18.6	11.6	18.6	51.2	32.0
Orta	f	6	15	16	12	49
	%	12.2	30.6	32.7	24.5	36.5
Alt	f	3	5	10	24	42
	%	7.1	11.9	23.8	57.1	31.3
TOPLAM	f	17	25	34	48	134
	%	12.6	18.6	25.3	43.2	100.0

“Kitaptaki düşünce yazıları, tiyatro, sinema, bale, opera v.s gibi güzel sanat dallarına karşı ilginizi artırıyor mu?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, üst SED’e sahip öğrencilerin %18,6’sının artırmıyor, %11,6’sının az artırıyor, %18,6’sının kısmen artırıyor, %51,2’sinin artırıyor, orta SED’deki öğrencilerin %12,2’sinin artırmıyor, %30,6’sının az artırıyor, %32,7’sinin kısmen artırıyor, %24,5’inin artırıyor, alt SED’deki öğrencilerin, %7,1’inin artırmıyor, %11,9’unun az artırıyor, %23,8’inin kısmen artırıyor, %57,1’inin artırıyor şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Buna göre, farklı sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilerin, düşünce yazılarının güzel sanatlara olan ilgilerini artırma durumlarına bakıldığında; üst ve alt SED’deki öğrencilerin düşünce yazılarının güzel sanatlara olan ilgiyi artırdığını, orta SED’deki öğrencilerin ise düşünce yazılarının güzel sanatlara olan ilgiyi kısmen artırdığı şeklinde görüş bildirdikleri ortaya çıkmıştır. Alt SED’deki öğrencilerin güzel sanatlara olan ilgilerinin daha fazla olduğu, bu gruptaki öğrencilerin diğer öğrencilere oranla düşünce yazılarındaki güzel sanatlarla ilgili metinlerin daha ilgi çekici geldiği ortaya çıkmıştır. (Çizelge 26)

Sonuç olarak; Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazıları öğrencilerin güzel sanatlara olan ilgilerini sosyo-ekonomik düzey bakımından etkilemektedir denilebilir.

Düşünce Yazılarının Bilime Ve Bilimsel çalışmalara Olan İlgiyi Artırma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 26

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Bilime, Bilimsel Çalışmalara Olan İlginizi Artırıyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

SED		Artırmıyor	Az Artırıyor	Kısmen Artırıyor	Artırıyor	Toplam
Üst	f	1	9	19	14	43
	%	2.3	20.9	42.2	32.6	32.0
Orta	f	1	17	16	15	49
	%	2.0	34.7	32.7	30.6	36.5
Alt	f	0	7	16	19	42
	%	0.0	16.7	38.1	45.2	31.3
TOPLAM	f	2	33	51	48	134
	%	1.4	24.6	38.0	35.8	100.0

“Kitaptaki düşünce yazıları, bilime, bilimsel çalışmalara olan ilginizi artırıyor mu?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, üst SED’e sahip öğrencilerin %2,3’ünün artırmıyor, %20,9’unun az artırıyor, %44,2’sinin kısmen artırıyor, %32,6’sının artırıyor, orta SED’deki öğrencilerin %2,0’mın artırmıyor, %34,7’sinin az artırıyor, %32,7’sinin kısmen artırıyor, %30,6’sının artırıyor, alt SED’deki öğrencilerin, %16,7’sini az artırıyor, %38,1’inin kısmen artırıyor, %45,2’sinin artırıyor şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Buna göre, alt SED’deki öğrencilerin kitapta bulunan düşünce yazılarının bilime ve bilimsel çalışmalara olan ilgiyi artırıcı nitelikte buldukları, üst ve orta SED’deki öğrencilerin kitaptaki düşünce yazılarının bilime ve bilimsel çalışmalara olan ilgiyi kısmen artırıcı nitelikte buldukları söylenebilir. Ancak, orta SED’deki öğrencilerin bu konudaki görüşlerinin yüzdelik dağılımları birbirine yakın değerler sergilemektedir. Buna bağlı olarak; orta SED’deki öğrencilerin bilimsel yazılarla ilgili metinleri ayırt etmede ve ilgi duymada sıkıntı yaşadıkları saptanmıştır. (Çizelge 26)

Sonuç olarak, öğrenci örneklem grubunun verdiği cevaplardan anlaşıldığı gibi Türkçe ders kitaplarında bulunan düşünce yazılarının bilime ve bilimsel çalışmalara

olan ilgiyi kısmen artırdığı söylenebilir. Ancak, bu durumun orta SED'deki öğrenciler için geçerli olmadığı söylenebilir.

Düşünce Yazılarının Çevre İle İletişim Kurma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 27

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Çevrenizdeki İnsanlarla Kolay Anlaşmanızı Sağlıyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

SED		Sağlamıyor	Az Sağlıyor	Kısmen Sağlıyor	Sağlıyor	Toplam
Üst	f	6	3	9	25	43
	%	14.0	7.0	20.9	58.1	32.0
Orta	f	4	5	18	22	49
	%	8.2	10.2	36.7	44.9	36.5
Alt	f	0	7	9	26	42
	%	0	16.7	21.4	61.9	31.3
TOPLAM	f	10	15	36	73	134
	%	7.4	11.1	26.8	54.4	100.0

“Kitaptaki düşünce yazıları, çevrenizdeki insanlarla kolay anlaşmanızı sağlıyor mu? Sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde üst SED'e sahip olan öğrencilerin %14,0'ının sağlamıyor, %7,0'ının az sağlıyor, %20,9'unun kısmen sağlıyor, %58,1'inin sağlıyor, orta SED'deki öğrencilerin %8,2'sinin sağlamıyor, %10,2'sinin az sağlıyor, %36,7'sinin kısmen sağlıyor, %44,9'unun sağlıyor, alt SED'deki öğrencilerin %16,7'sinin az sağlıyor, %21,4'ünün kısmen sağlıyor, %61,9'unun sağlıyor, şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Buna göre, üst SED'deki öğrencilerin dörtte üçü düşünce yazılarının insanlarla kolay anlaşmayı sağladığını, orta SED'deki öğrencilerin beşte dördünün düşünce yazılarının insanlarla kolay anlaşmayı kısmen sağladığı, alt SED'deki öğrencilerin büyük çoğunluğu düşünce yazılarının insanlarla kolay anlaşmayı sağladığı görüşünü belirtmişlerdir. Orta SED'deki öğrencilerin alt ve üst SED'deki öğrencilere oranla çevredeki insanlarla anlaşmada düşünce yazılarının rolünün kısmen etki ettiği görüşünü savunmuşlardır. (Çizelge 27)

Sonuç olarak; alt SED'deki öğrencilere göre, düşünce yazıları insanlarla kolay anlaşmayı sağlamaktadır. Alt SED'deki öğrenciler insanlarla anlaşma sağlamada düşünce yazılarından edindikleri bilgileri birer araç olarak kullandıkları ortaya çıkmıştır.

**Düşünce Yazılarının Eleştirici, Yorumlayıcı ve Karşılaştırmacı Görüşler
Kazandırma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar**

Çizelge 28

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Size Eleştirici, Yorumlayıcı ve Karşılaştırmacı Görüşler Kazandırıyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

SED		Kazandırıyor	Az Kazandırıyor	Kısmen Kazandırıyor	Kazandırıyor	Toplam
Üst	f	4	4	9	26	43
	%	9.3	9.3	20.9	60.5	32.0
Orta	f	4	8	8	28	48
	%	8.3	16.7	16.7	58.3	36.0
Alt	f	3	6	14	19	42
	%	7.1	14.3	33.3	45.2	31.5
TOPLAM	f	11	18	31	73	133
	%	8.2	13.4	23.1	54.4	100.0

“Kitaptaki düşünce yazıları, size eleştirici, yorumlayıcı ve karşılaştırmacı görüşler kazandırıyor mu?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, üst SED’de sahip öğrencilerin %9,3’ünün kazandırmıyor, %9,3’ünün az kazandırıyor, %20,9’unun kısmen kazandırıyor, %60,5’inin kazandırıyor, orta SED’de sahip öğrencilerin %8,3’ünün kazandırmıyor, %16,7’sinin az kazandırıyor, %16,7’sinin kısmen kazandırıyor, %58,3’ünün kazandırıyor, alt SED’de sahip öğrencilerin %7,1’inin kazandırmıyor, %14,3’ünün az kazandırıyor, %33,3’ünün kısmen kazandırıyor, %45,2’sinin kazandırıyor şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Buna göre, üst SED’deki öğrencilerin beşte dördünün kitaptaki düşünce yazılarını eleştirici, yorumlayıcı ve karşılaştırmacı görüşler kazandırıcı nitelikte buldukları sonucuna varılabilir. Orta SED’deki öğrencilerin kitaptaki düşünce yazılarını eleştirici, yorumlayıcı ve karşılaştırmacı görüşler kazandırma bakımından kısmen yeterli buldukları ortaya çıkmıştır. Alt SED’deki öğrencilerin dörtte üçünün düşünce yazılarını eleştirici, yorumlayıcı ve karşılaştırmacı görüşler kazandırma bakımından kısmen yeterli buldukları saptanmıştır. Alt SED’deki öğrencilerin diğer gruplara oranla düşünce yazılarına eleştirel bir gözle bakmaktan ziyade okumaktan zevk aldıkları bir makale olarak gördükleri sonucuna varılabilir. (Çizelge 28)

Sonuç olarak; kitaptaki düşünce yazılarını üst SED’deki öğrencilerin daha eleştirel, yorumlayıcı ve karşılaştırmacı gözle okudukları ortaya çıkmıştır. Orta ve alt SED’deki öğrencilerin kitaptaki düşünce yazılarının eleştirici, yorumlayıcı ve karşılaştırmacı olmaları bakımından üst SED’deki öğrencilere oranla yetersiz buldukları ortaya çıkmıştır.

Düşünce Yazılarının Dil ve Anlatım Özellikleri Yönünden İfade Gücünü Geliştirmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 29

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Dil ve Anlatım Özellikleri Yönünden İfade Gücünüzü Geliştiriyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

SED		Geliştirmiyor	Az Geliştiriyor	Kısmen Geliştiriyor	Geliştiriyor	Toplam
Üst	f	0	4	15	24	43
	%	0.0	9.3	34.9	55.8	32.0
Orta	f	0	8	12	29	49
	%	0.0	16.3	24.5	59.2	36.5
Alt	f	1	9	4	28	42
	%	2.4	21.4	9.5	66.7	31.3
TOPLAM	f	1	21	31	81	134
	%	0.7	15.6	23.1	60.4	100.0

“Kitaptaki düşünce yazıları, dil ve anlatım özellikleri yönünden ifade gücünüzü geliştiriyor mu?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde üst SED’ e sahip öğrencilerin % 9,3’ ünün az geliştiriyor, % 34,9’ unun kısmen geliştiriyor, % 55,8’ inin geliştiriyor, orta SED’ e sahip öğrencilerin % 16,3’ ünün az geliştiriyor, % 24,5’ inin kısmen geliştiriyor, % 59,2’ sinin geliştiriyor, alt SED’ e sahip öğrencilerin % 2,4’ ünün geliştirmiyor, % 21,4’ ünün az geliştiriyor, % 9,5’ inin kısmen geliştiriyor, % 66,7’ sinin geliştiriyor şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Buna göre, üst SED’ deki öğrencilerin yaklaşık tamamı (%90,7) düşünce yazılarının dil ve anlatım özellikleri yönünden ifade gücünü geliştirdiğini belirtmişlerdir. Orta SED’ deki öğrencilerin beşte dördü düşünce yazılarının dil ve anlatım özellikleri yönünden ifade gücünü kısmen geliştiriyor ve geliştiriyor şeklinde belirtmişlerdir. Alt SED’ deki öğrencilerin dörtte üçü dil ve anlatım özellikleri yönünden ifade gücünü geliştirdiğini belirtmişlerdir. Buna bağlı olarak orta SED’ deki öğrencilerin

düşünce yazılarını dil ve anlatım özellikleri yönüyle yeterli buldukları söylenebilir. (Çizelge29)

Sonuç olarak; örnekleme giren öğrencilerin verdiği cevaplar ışığında Türkçe ders kitaplarında yer alan düşünce yazılarının dil ve anlatım özellikleri yönünden ifade gücünü geliştirdiği ortaya çıkmıştır. Çizelge 29’da da görüldüğü gibi bu görüşe sahip olan öğrencilerin çoğunluğunun alt SED’deki öğrenciler olması dikkat çekmektedir.

Düşünce Yazılarının Kelime Dağarcığını Zenginleştirme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 30

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Kelime Dağarcığınızı zenginleştiriyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

SED		Hayır	Az	Kısmen	Evet	Toplam
Üst	f	0	3	12	28	43
	%	0.0	7.0	27.9	65.1	32.0
Orta	f	1	7	10	31	49
	%	2.0	14.3	20.4	63.3	36.5
Alt	f	1	6	10	25	42
	%	2.4	14.3	23.8	59.5	31.3
TOPLAM	f	2	16	32	84	134
	%	1.4	11.9	23.8	62.6	100.0

“Kitaptaki düşünce yazıları, kelime dağarcığınızı zenginleştiriyor mu?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde üst SED’e sahip öğrencilerin %7,0’ının az, % 27,9’unun

kısmen, % 65,1'inin evet, orta SED'e sahip öğrencilerin % 2,0'ının hayır, % 14,3'ünün az, % 20,4'ünün kısmen, % 63,3'ünün evet, alt SED'e sahip öğrencilerin % 2,4'ünün hayır, % 14,3'ünün az, % 23,8'inin kısmen, % 59,5'inin evet şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Buna göre, üst SED' deki öğrencilerin yaklaşık üçte ikisinin kitaptaki düşünce yazılarının kelime dağarcığını zenginleştirdiğinin, üçte birinin ise kısmen geliştirdiğini belirtmişlerdir. Buna bağlı olarak üç grup içinde kelime dağarcığının zenginleştirilmesi konusunda yoğunluğun üst SED' de olduğu görülmektedir. Orta SED' deki öğrencilerin beşte üçünün kitaptaki düşünce yazılarının kelime dağarcığını zenginleştirdiğini, beşte birinin kısmen geliştirdiği beşte birinin ise geliştirmedeği ve az geliştirdiğini belirtmişlerdir. (Çizelge 30)

Sonuç olarak; Türkçe dersindeki öncelikli hedeflerden birisi; öğrencilerin kelime dağarcığının zenginleştirilmesidir. Bu zenginleştirme işi gerek derslerde gerek ders dışı etkinliklerle süslenmelidir. Tabi ki burada öğretmene büyük görev ve sorumluluk düşmektedir. Öğretmenin sınıf içindeki kullandığı dil, öğrenci ile iletişimde seçtiği üslûp öğrencilerinde düzgün ve akıcı bir Türkçe ile konuşmalarını sağlayacaktır.

Örnekleme giren öğrencilerin verdiği cevaplar doğrultusunda Türkçe ders kitaplarında yer alan düşünce yazıları öğrencinin kelime dağarcığını zenginleştiriyor denilebilir.

Düşünce Yazılarının Türkçe'yi Özenle ve Güvenle Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 31

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Türkçe'yi Özenle ve Güvenle Kullanmanızı Sağlıyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

SED		Sağlamıyor	Az Sağlıyor	Kısmen Sağlıyor	Sağlıyor	Toplam
Üst	f	1	7	11	23	42
	%	2.4	16.7	26.2	54.8	31.5
Orta	f	1	4	14	30	49
	%	2.0	8.2	28.6	61.2	36.8
Alt	f	0	3	11	28	42
	%	0.0	7.1	26.2	66.7	31.5
TOPLAM	f	2	14	36	81	133
	%	1.5	10.5	27.0	60.9	100.0

“Kitaptaki düşünce yazıları, Türkçe’yi özenle ve güvenle kullanmanızı sağlıyor mu?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, üst SED’e sahip öğrencilerin %2,4’ünün sağlamıyor, %16,7’sinin az sağlıyor, %26,2’sinin kısmen sağlıyor, %54,8’inin sağlıyor, orta SED’e sahip öğrencilerin %2,0’ının sağlamıyor, %8,2’sinin az sağlıyor, %28,6’sının kısmen sağlıyor, %61,2’sinin sağlıyor, alt SED’e sahip öğrencilerin %7,1’inin az sağlıyor, %26,2’sinin kısmen sağlıyor, %66,7’sinin sağlıyor şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Buna göre, üst SED’deki öğrencilerin yaklaşık dörtte üçünün düşünce yazılarının Türkçe’yi özenle ve güvenle kullanma konusunda yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Orta SED’deki öğrencilerin beşte üçü kitaptaki düşünce yazılarının Türkçe’yi özenle ve güvenle kullanmada etkili olduğunu savunmuşlardır. Alt SED’deki öğrencilerin yaklaşık dörtte üçü de yine diğer gruplar gibi olumlu görüş belirtmişlerdir. (Çizelge 31)

Sonuç olarak; Türkçe dersi ilköğretimdeki bütün derslere temel teşkil etmektedir. Çocuk Türkçe dersinde düzgün cümle kurabilmeyi öğrenmemişse matematik dersinde karşısına gelen problemdeki cümleleri anlamada zorluk çekecektir. Bunun için Türkçe derslerinde bol bol ifadeyi zenginleştirici çalışmalar yapılmalı, öğrencileri hazırlıklı ve hazırlıksız konuşmalar yapmaya teşvik etmeli, duydu ve düşüncelerini özgürce ifade etmelerine imkân verilmelidir.

Bu çalışmalarda ancak düşünceye dayalı metinlerin kitap içerisinde fazla yer bulmasıyla mümkün olacaktır.

Örnekleme giren öğrenci grubunun verdiği cevaplar doğrultusunda; Türkçe ders kitaplarında yer alan düşünce yazılarının Türkçe'yi özenle ve güvenle kullanma konusunda yeterli olduğu söylenebilir.

Düşünce Yazılarının Vatan, Millet ve Yurt Sevgisine Benzer Duygular

Kazandırma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 32

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazıları, Vatan, Millet ve Yurt Sevgisine Benzer Duygular Kazandırıyor mu?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

SED		Kazandırmıyor	Az Kazandırıyor	Kısmen Kazandırıyor	Kazandırıyor	Toplam
Üst	f	2	0	4	37	43
	%	4.7	0.0	9.3	86.0	32.0
Orta	f	1	5	8	35	49
	%	2.0	10.2	16.3	71.4	36.5
Alt	f	0	1	6	35	42
	%	0.0	2.4	14.3	83.3	31.3
TOPLAM	f	3	6	18	107	134
	%	2.2	4.4	13.4	79.8	100.0

“Kitaptaki düşünce yazıları, vatan, millet ve yurt sevgisine benzer duygular kazandırıyor mu?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, üst SED’ e sahip öğrencilerin % 4,7’sinin kazandırmıyor, % 9,3’ünün kısmen kazandırıyor, % 86,0’ının kazandırıyor, orta SED’ e sahip öğrencilerin %2,0’ının kazandırmıyor, % 10,2’sinin az kazandırıyor, % 16,3’ünün kısmen kazandırıyor, % 71,4’ünün kazandırıyor, alt SED’ e sahip öğrencilerin % 2,4’ünün az kazandırıyor, % 14,3’ünün kısmen kazandırıyor, % 83,3’ünün kazandırıyor şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Buna göre, üst SED’deki öğrencilerin yaklaşık tamamı kitaptaki düşünce yazılarının vatan, millet ve yurt sevgisine benzer duygular kazandırdığını, orta SED’deki öğrencilerin yaklaşık beşte üçünün vatan, millet ve yurt sevgisine benzer duygular kazandırdığını, alt SED’deki öğrencilerin beşte dördünden fazlası da yine benzer duyguları kazandırdığını belirtmişlerdir.(Çizelge 32)

Sonuç olarak; öğrenci örneklem grubunun verdiği cevaplardan anlaşıldığı gibi Türkçe ders kitaplarında yer alan düşünce yazılarının öğrencilerin vatan, millet ve yurt sevgisini geliştirici nitelikte olduğu söylenebilir.

Düşünce Yazılarının Sayı Bakımından Yeterlilik Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 33

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Kitaptaki Düşünce Yazılarını, Sayı Bakımından Yeterli Buluyor musunuz?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

SED		Bulmuyorum	Az Buluyorum	Kısmen Buluyorum	Evet Buluyorum	Toplam
Üst	f	5	11	16	11	43
	%	11.6	25.6	37.2	25.6	32.0
Orta	f	5	12	11	21	49
	%	10.2	24.5	22.4	42.9	36.5
Alt	f	3	3	14	22	42
	%	7.1	7.1	33.3	52.4	31.3
TOPLAM	f	13	25	41	54	134
	%	9.7	18.6	30.6	40.3	100.0

“Kitaptaki düşünce yazılarını, sayı bakımından yeterli buluyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, üst SED’e sahip öğrencilerin %11,6’sının hayır bulmuyorum, % 25,6’sının az buluyorum, % 37,2’sinin kısmen buluyorum, % 25,6’sının evet buluyorum, orta SED’e sahip öğrencilerin % 10,2’sinin hayır bulmuyorum, % 24,5’inin az buluyorum, % 22,4’ünün kısmen buluyorum, % 42,9’unun evet buluyorum, alt SED’e sahip öğrencilerin %7,1’inin hayır bulmuyorum, % 7,1’inin az buluyorum, % 33,3’ünün kısmen buluyorum, % 52,4’ünün evet buluyorum şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Buna göre, üst SED’deki öğrencilerin dörtte biri yeterli bulduğunu, yaklaşık dörtte ikisi kısmen yeterli bulduğunu, yaklaşık dörtte ikisinin yetersiz ve az bulduğunu, orta SED’deki öğrencilerin yaklaşık beşte üçü kitaptaki düşünce yazılarının sayı bakımından yeterli bulduğunu, beşte ikisi ise sayı bakımından az ve yetersiz bulduğunu belirtmiştir. Alt SED’deki öğrencilerin yaklaşık yarısı kitaptaki düşünce yazılarını sayı bakımından yeterli bulduklarını, yaklaşık dörtte biri ise kısmen yeterli bulduğunu belirtmiştir.(Çizelge 33)

Sonuç olarak; üst SED’deki öğrencilerin Türkçe ders kitabında yer alan düşünce yazılarını sayı bakımından yeterli bulmadıkları, orta SED’deki öğrencilerin kısmen yeterli buldukları, alt SED’deki öğrencilerin ise düşünce yazılarını yeterli buldukları söylenebilir.

Düşünce Yazılarına Benzer Yazı Çalışmalarının Yapılma Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 34

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Türkçe Dersinde, Düşünce Yazılarına Benzer Yazı Çalışmaları Yapıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

SED		Hayır	Az	Kısmen	Evet	Toplam
Üst	f	3	1	7	31	42
	%	7.1	2.4	16.7	73.8	31.5
Orta	f	8	8	16	17	49
	%	16.3	16.3	32.7	34.7	36.8
Alt	f	4	8	11	19	42
	%	9.5	19.0	26.2	45.2	31.5
TOPLAM	f	15	17	34	67	133
	%	11.2	12.6	25.3	50.0	100.0

“Türkçe dersinde, düşünce yazılarına benzer yazı çalışmaları yapıyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, üst SED’e sahip öğrencilerin % 7,1’inin hayır, % 2,4’ünün az, % 16,7’sinin kısmen, %73,8’inin evet, orta SED’e sahip öğrencilerin % 16,3’ünün hayır, % 16,3’ünün az, % 32,7’sinin kısmen, % 34,7’sinin evet, alt SED’e

sahip öğrencilerin % 9,5'inin hayır, % 19,0'ının az, % 26,2'sinin kısmen, % 45,2'sinin evet şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Buna göre, üst SED'deki öğrencilerin dörtte üçünün düşünce yazılarına benzer yazı çalışmaları yaptığı, orta SED'deki öğrencilerin üçte ikisinin düşünce yazılarına benzer yazı çalışmalarını kısmen yaptıkları, üçte birinin ise az ve hiç yapmadıkları, alt SED'deki öğrencilerin dörtte ikisinin bu çalışmaları yaptığı, dörtte ikisinin ise kısmen ve az yaptıkları ortaya çıkmıştır.(Çizelge 34)

Sonuç olarak; düşünce yazılarına benzer yazı çalışmalarının daha çok üst SED'deki öğrencilerin derslerinde yapıldığı, orta ve alt SED'deki öğrencilerin derslerinde ise yeterince bu çalışmalara yer verilmediği söylenebilir.

Günlük Gazetelerin ve Haftalık Çıkan Dergilerin Takip Edilme Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 35

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Günlük Gazeteleri veya Haftalık Çıkan Dergileri Takip Ediyor musunuz?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

SED		Hayır	Az	Kısmen	Evet	Toplam
Üst	f	8	9	15	11	43
	%	18.6	20.9	34.9	25.6	32.0
Orta	f	10	15	13	11	49
	%	20.4	30.6	26.5	22.4	36.5
Alt	f	10	14	16	2	42
	%	23.8	33.3	38.1	4.8	31.3
TOPLAM	f	28	38	44	24	134
	%	20.9	28.3	32.8	17.9	100.0

“Günlük gazeteleri veya haftalık çıkan dergileri takip ediyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, üst SED’ e sahip öğrencilerin % 18,6’sının hayır, % 20,9’unun az, % 34,9’unun kısmen, % 25,6’sının evet, orta SED’ e sahip öğrencilerin % 20,4’ünün hayır, % 30,6’sının az, % 26,5’inin kısmen, % 22,4’ünün evet, alt SED’ e sahip öğrencilerin % 23,8’inin hayır, % 33,3’ünün az, % 38,1’inin kısmen, % 4,8’inin evet şeklinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Buna göre, üst SED’deki öğrencilerin yaklaşık dörtte biri günlük gazete veya haftalık dergileri takip ettiği, yaklaşık dörtte ikisinin ise kısmen takip ettiği, yaklaşık dörtte ikisinin ise az ve hiç takip etmediği ortaya çıkmıştır. Orta SED’deki öğrencilerin ise beşte birinin gazete veya dergileri takip ettiği, beşte üçünün kısmen ve az takip ettiği, beşte birinin ise hiç takip etmediği ortaya çıkmıştır. Alt SED’deki öğrencilerin yaklaşık dörtte ikisinin kısmen takip ettiği, dörtte ikisinin ise az ve hiç takip etmediği ortaya çıkmıştır. (Çizelge 35)

Günlük gazeteler ve diğer süreli yayınlar, özellikle öğrencilerin dil ve anlatım gücünü geliştirmesi bakımından önemli yer tutmaktadır. Bundan dolayı okullardaki kütüphanelere günlük gazete veya haftalık dergilerden en az bir tane kazandırılması

öğrencilerin Türkçe'yi kullanmaları açısından ve düşünce yapılarının şekillenmesi bakımından faydalı olacaktır.

Sonuç olarak; günlük gazete ve haftalık dergileri üst SED'deki öğrencilerin daha fazla takip ettiği söylenebilir. Orta ve alt SED'deki öğrencilerin ise yeterince bu yayınları takip edemediği ortaya çıkmıştır. Bu, öğrencilerin ekonomik durumlarının eğitimleri üzerindeki etkileri olarak da yorumlanabilir.

Gazetelerden veya Dergilerden Düşünce Yazıları ile İlgili Yazıları Ayırt Edebilme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 36

Örnekleme Giren Öğrencilerin, “Gazetelerden veya Dergilerden Düşünce Yazıları ile İlgili Yazıları Ayırt Edebiliyor musunuz?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

SED		Hayır	Az	Kısmen	Evet	Toplam
Üst	f	4	3	18	18	43
	%	9.3	7.0	41.9	41.9	32.0
Orta	f	3	13	15	18	49
	%	6.1	26.5	30.6	36.7	36.5
Alt	f	2	9	6	25	42
	%	4.8	21.4	14.3	59.5	31.3
TOPLAM	f	9	25	39	61	134
	%	6.7	18.6	29.1	45.5	100.0

“Gazetelerden veya dergilerden düşünce yazıları ile ilgili yazıları ayırt edebiliyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, üst SED’e sahip öğrencilerin %9,3’ünün hayır, % 7,0’ının az, % 41,9’unun kısmen, % 41,9’unun evet, orta SED’e sahip öğrencilerin % 6,1’inin hayır, % 26.’inin az, % 30,6’sının kısmen, % 36,7’sinin evet, alt SED’e sahip öğrencilerin % 4,8’inin hayır, % 21,4’ünün az, % 14,3’ünün kısmen, % 59,5’inin evet şeklinde yanıt verdikleri saptanmıştır.

Buna göre, üst SED’deki öğrencilerin yaklaşık dörtte üçünün gazete ve dergilerden düşünce yazıları ile ilgili yazıları ayırt edebildiği, orta SED’deki öğrencilerin ise yaklaşık beşte üçünün bu yazıları ayırt edebildiği, alt SED’deki öğrencilerin ise yine yaklaşık dörtte üçünün bu yazıları ayırt edebildiği ortaya çıkmıştır.(Çizelge 36)

Öğrencilerin derste edindikleri bilgiler, günlük hayatta kullanılabildikleri oranda anlam kazanır. Türkçe dersinde öğrendiği bir düşünce yazısı türünü okuduğu gazete veya dergide fark eden öğrenci bilgiyi pratikte kullanmanın sonsuz zevkini ve mutluluğunu tadacaktır.

Sonuç olarak; alt SED’deki öğrencilerin gazete veya dergi takip etme ile ilgili yorumlarına bakacak olursak, gazete ve dergilerdeki düşünce yazılarını ayırt etme bulguları ile çelişmektedir.Çünkü düşünce yazılarını ayırt etme oranı en yüksek olan grup alt SED’deki öğrenci grubudur.

Değerlendirme

Örnekleme giren öğrencilerin düşünce yazıları hakkında kısmen de olsa yeterli bilgiye sahip olduklarını, alt SED'e sahip olan öğrencilerin bilgi sahip olma bakımından üst ve orta SED'deki öğrencilere oranla daha fazla olduklarını (Çizelge 22), kitaptaki metinleri üst SED'deki öğrencilerin daha kolay anlayabildiklerini (Çizelge 23), kitaptaki düşünce yazılarından an kolay anlaşılabilir türün üç grupta da deneme türü olduğunu (Çizelge 24) görmekteyiz.

Ayrıca bu yazıların düşünme gücünü geliştirici olduğunu, tiyatro, bale, opera v.s güzel sanat dallarına olan ilgiyi artırdığını, bilime ve bilimsel çalışmalara merak uyandırdığını, çevremizle sağlıklı bir iletişim kurmamızı sağladığını, eleştirici, yorumlayıcı ve karşılaştırmacı görüşler kazandırdığını görüyoruz.

Kitapta bulunan düşünce yazıları sayesinde öğrencinin Türk dilini sevmesi, kurallarını sezmesi, ifade gücünün zenginleşmesi, Türkçe'yi daha iyi kullanmalarına yardımcı olması sağlanmıştır. Çizelge 30'da da görüldüğü gibi örnekleme giren öğrenciler kitaplardaki düşünce yazılarını dil ve anlatım özellikleri yönünden öğretici ve bilgilerini geliştirici bulmaktadırlar.

Örnekleme giren öğrencilerden üst SED'deki öğrencilerin kitaptaki düşünce yazılarını sayı bakımından yetersiz bulduklarını (Çizelge 34), düşünce yazıları hakkında yazı çalışmaları yaptıklarını görmekteyiz.(Çizelge 35)

Bu durumda öğretmen örnekleme grubuyla öğrenci örnekleme grubu arasında bir tutarlılık vardır. Çizelge 16'da görüldüğü gibi öğretmen örnekleme grubunun büyük çoğunluğu (%76,9) kompozisyon derslerinde düşünce yazıları ile ilgili yazılı çalışmalar yaptırdıklarını ifade etmektedirler.

Öğrencilere güzel Türkçe'mizi sevdirmek, okuma alışkanlığı ve zevki kazandırmak, onların milli duygularını güçlendirmek, eleştirici, yorumlayıcı ve

karşılaştırmacı bireyler yetiştirmek amacıyla hazırlanan kitaplarda Türkçe öğretiminin başlıca araç ve gereci metinlerdir.

Bu nedenle metinlerin seçimine özel bir önem verilmiş ve amaca ulaşılmıştır.

Kitaba seçilen metinlerin; açık, sade ve canlı bir dille yazılmış olması, öğrencileri okumaya özendirici nitelik taşıması, diğer derslerle ilgi kurmaya uygun olması, Türkçe programının içerdiği davranışları kazandırıcı olması, Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsetici olması, öğrencilerde vatan, millet ve yurt sevgisini güçlendirici olması nitelikleri artırmıştır.

Ancak, metinler öğrenci örneklem grubunun da belirttiği gibi sayıca yetersizdir.(Çizelge 34)

Sosyo-ekonomik düzeye göre yapılan araştırmada, üst SED'e sahip öğrencilerde dil bilinci ve dil sevgisi gelişmiş ve okuma alışkanlığı edinilmiştir. Türkçe dersinin amaçlarına daha çok üst SED'e sahip öğrencilerce varıldığı görülmektedir.

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Yapılan bu araştırmayla; ilköğretim okullarının VIII: sınıflarında okutulan Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının sosyo-ekonomik düzeye göre çocukların fiziksel, psikolojik ve sosyolojik gelişimleri de göz önüne alınarak eğitimlerine (Türkçe’yi kullanma becerilerinin gelişimi, düşünme güçlerinin gelişimi, kültürel kimlikle ilgili değerlerin gelişimi, eleştirme, yorumlama yeteneklerinin gelişimi) katkıları belirlenmiştir.

Araştırmanın çalışma evrenini, Manisa iline bağlı Demirci ilçesindeki ilköğretim okullarının VIII. sınıf öğrenci ve öğretmenleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise; MEB Devlet Kitapları bünyesinde basılmış Türkçe ders kitaplarıyla eğitim-öğretim yapan ve Demirci ilçesinden seçilmiş üç ilköğretim okulu oluşturmaktadır. Belirlenen üç okulun VIII. sınıflarından ikişer şube seçilmiştir. Seçilen sınıfların öğrenci sayıları (sınıf mevcudu kadar öğrenci) esas alınarak “öğrenci örneklem grubu” oluşturulmuştur. Belirlenen sınıfların öğretmenleri ise, on üç kişilik “öğretmen örneklem grubu”nu oluşturmuştur.

Araştırmanın Alt Amaçlarına Ait Bulgular

a) Öğretmen ve Öğrencilere Ait Kişisel Bilgilere Yönelik Bulgular:

Araştırmanın “örneklem” nu, belirlenen ilköğretim okullarının dışında beş ilköğretim okulunun Türkçe öğretmenleri oluşturmuştur. Üç okul içinden dört ve diğer beş okuldan da dokuz öğretmenin oluşturduğu on üç kişilik “öğretmen örneklem grubu”, sekiz erkek ve beş kadın öğretmenden oluşmaktadır.

Araştırmanın “öğrenci örneklem grubunu” ise belirlenen üç ilköğretim okulundan 134 öğrenci oluşturmuştur. Okullar sosyo-ekonomik düzeye göre seçilmiş, alt, orta ve üst düzey sementlere göre belirlenmiştir.

Okulların sosyo-ekonomik düzeylerine göre sıralamaları şöyledir:

1.Ziya Gökalp-Nurettin Kelem İlköğretim Okulu (Üst Sosyo-Ekonomik Düzey)

2.Atatürk İlköğretim Okulu (Orta Sosyo-Ekonomik Düzey)

3.75.Yıl İlköğretim Okulu (Alt Sosyo-Ekonomik Düzey)

b) Türkçe Ders Kitaplarına Yönelik Bulgular:

Yapılan araştırma ile; öğrencilere bağlı olarak gelişim gösteren fiziksel, psikolojik ve sosyolojik yönler, onların ilgi ve ihtiyaçlarını da aynı oranda paralel değiştirdiğini ortaya koymaktadır. Bu değişim Türkçe ders kitapları içindeki okuma parçalarına da yansımaktadır. Örneğin; VI. sınıf öğrencileri için hazırlanan Türkçe ders kitaplarında (6) altı iken bu sayı, VII. sınıflarda (7) yedi, VIII. sınıflarda (9) dokuzdur.

c) Öğretmen ve Öğrencilerin “Eğitim Durumlarıyla” İlgili Görüş, Öneri Ve Tutumlarına Yönelik Bulgular:

“Yapılan araştırmada; öğrencilerde meydana gelen eğitim durumlarıyla ilgili davranış değişikliklerini en iyi ölçebilen ölçeğin ‘öğretmenlerin gözlemi’ olduğu varsayımdan hareket edilmiştir.” (MEB, 1989, s.271)

Türkçe öğretiminin belirlenen amaçlara ulaşabilmesi için ise, eğitim ve öğretimin öğrenci merkezli olması şartına dayandırılmıştır.

Bu varsayımlar doğrultusunda, görüş ve önerilere dayanan “öğretmen gözlem” ölçeğine destek olarak, öğrencilerin eğitim durumları ile ilgili davranış değişikliklerine karşı tutumları belirlenmiş ve bu iki faktör birleştirilmiştir.

Öğretmenlerin kişisel özellikleri de dikkate alınarak eğitim durumlarına karşı görüş ve önerileri, öğrencilerin kişisel özelliklerine göre, aynı eğitim durumları karşısındaki tutumlarıyla birlikte şöyle özetlenebilir:

Örnekleme giren öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, Türkçe ders kitaplarında yer alan düşünce yazılarının ulusal bilinci geliştirici nitelikte olduğu saptanmıştır. (%61,5) bununla birlikte, örnekleme giren öğrencilerin vatan sevgisini geliştirici nitelikte bulunduğu parçalar düşünce yazıları olurken alt SED’e sahip öğrencilerin %83,3’ü olumlu yanıt verdiği, orta SED’e sahip öğrencilerin %71,4’ünün, üst SED’e sahip öğrencilerin 86,0’ının olumlu yanıt verdiği görülmüştür.

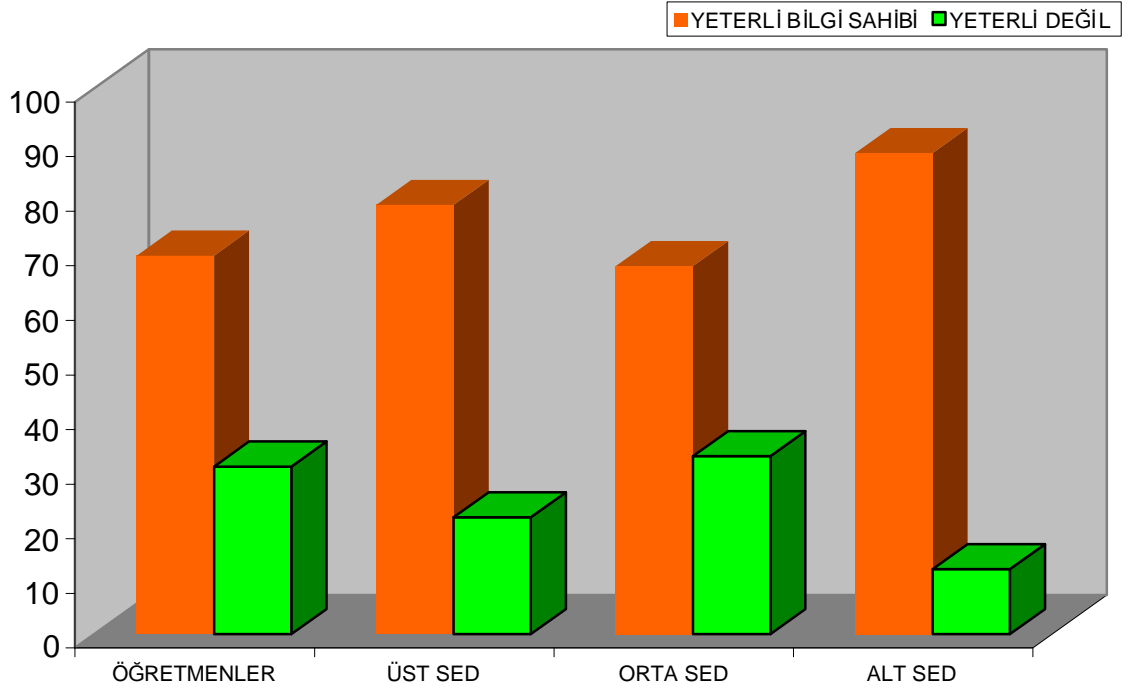
Öğrenciyi okumaya isteklendirmede Türkçe ders kitapları içinde yer alan düşünce yazılarının, öğretmenlerin görüşlerine göre, yetersiz olduğu saptanmıştır. Öğrenci örneklem grubunda bulunan üst SED’e sahip öğrencilerin %69,8’i, alt SED’deki öğrencilerin %64,3’ü, orta SED’deki öğrencilerin ise %55,1’i düşünce yazılarını beğeni ile okumakta ve kolay anlayabilmektedirler.

“Kitapta bulunan düşünce yazıları dışında, öğrencilere bu tür ile ilgili kitap/kitaplar okuttunuz mu? Şeklindeki soruyu da öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%87,4) olumlu görüş bildirmişlerdir.

Öğretmen örneklem grubuna, öğrencilerin düşünce yazıları hakkında yeterli bilgiye sahip olup olmadıkları sorulduğunda grubun %69.3'ü yeterli bilgiye sahip olduğu görüşündedirler. Ancak, alt SED'deki öğrenciler öğretmen örneklem grubuyla aynı düşündeyken (%54.8), üst ve orta SED'deki öğrenci örneklem grubunun büyük çoğunluğu düşünce yazıları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmektedirler. (%42.9), (%14.3)

ÖĞRENCİLERİN DÜŞÜNCE YAZILARI HAKKINDA YETERLİ BİLGİYE SAHİP OLMA DURUMLARI

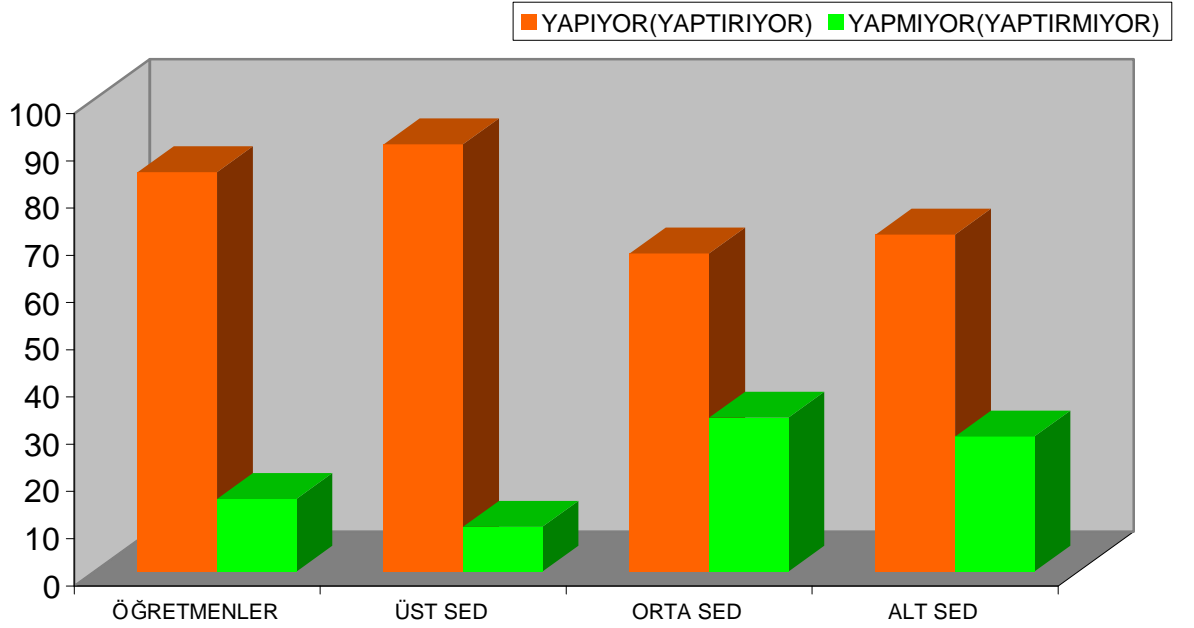

Grafik-1

Öğretmen örneklem grubu, kompozisyon derslerinde düşünce yazıları ile ilgili yazılı ve sözlü çalışmalar yaptırdıklarını savunmaktadırlar(%84.6). Buna göre öğretmenlerin tamamının bu tür çalışmalar yaptırdıkları ortaya çıkmaktadır.

Öğrenci örneklem grubunda ise, üst SED’de bulunan öğrencilerin (%90.5), orta SED’de bulunan öğrencilerin (%67.4), alt SED’de bulunan öğrencilerin (% 71.4) de kompozisyon derslerinde düşünce yazıları ile ilgili çalışmalar yaptıkları görülmektedir.

ÖĞRETMENLERİN YAZILI VE SÖZLÜ ÇALIŞMALAR YAPTIRMA VE ÖĞRENCİLERİN YAZILI ÇALIŞMALAR YAPMA DURUMLARI

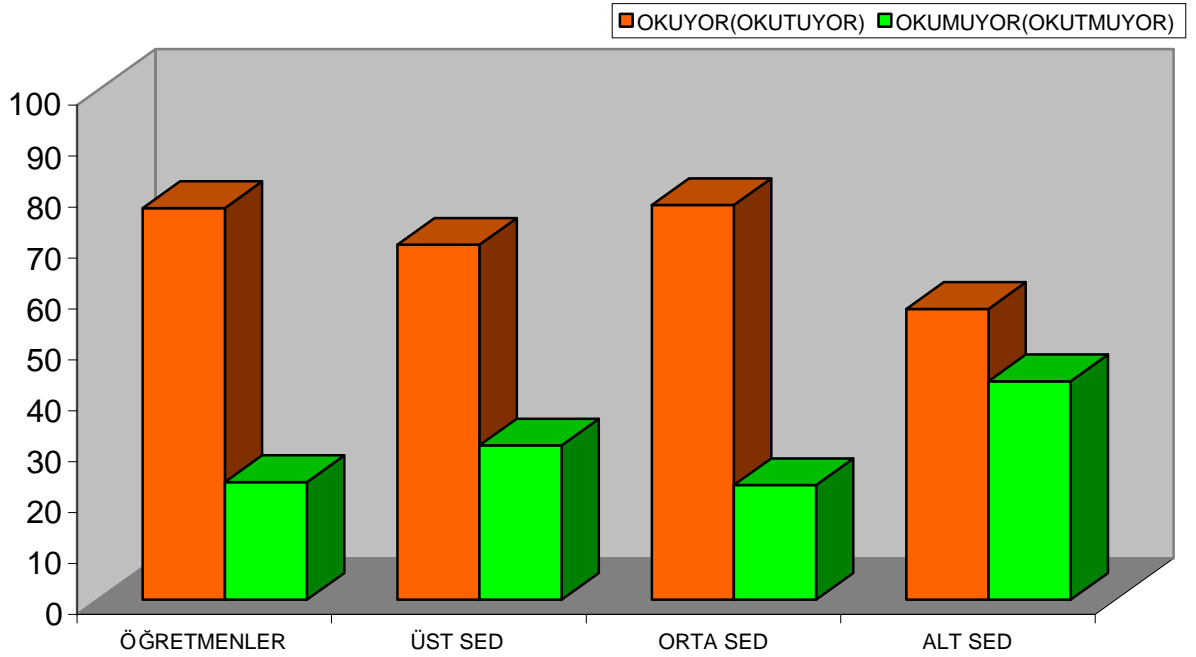

Grafik-2

Düşünce yazıları hakkında, ders dışı başka kitap okutulup okutulmadığı konusunda öğretmenler ile öğrenciler arasında görüş tutarlılığı saptanmıştır. Ancak, alt SED'deki öğrenciler bu konuda diğer gruplara oranla olumsuz yanıtları daha fazladır.

Öğretmenler, derste bu türle ilgili kitaplar okuttuklarını (%76.9) söylerken, üst SED'deki öğrenciler (%69.7), orta SED'deki öğrenciler (%77.5) olumlu yanıt verirken alt SED'deki öğrencilerin (%42.9) olumsuz yanıt verdikleri görülmüştür.

DERS DIŞI KİTAP OKUMA VE OKUTMA DURUMU

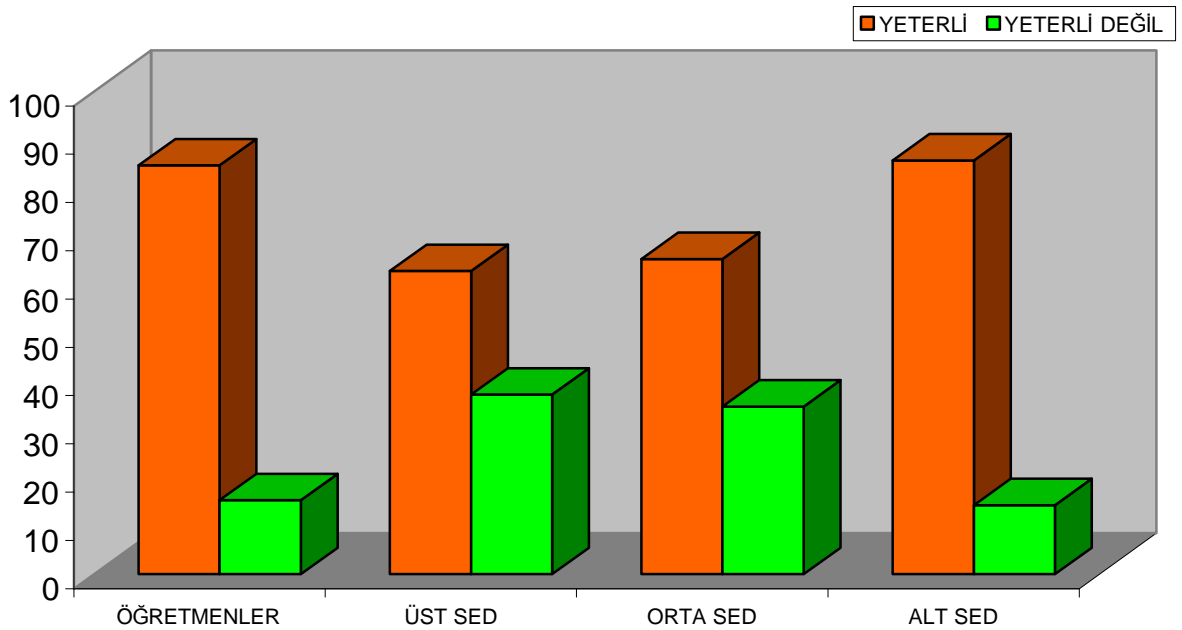
Grafik-3

Buraya kadar olan bölümde, elde edilen veriler ışığında öğretmen ve öğrencilerin Türkçe ders kitaplarında yar alan düşünce yazılarının öğrencilerin eğitimlerine katkıları hakkında görüş ve tutumları saptanmıştır. Bundan başka, söz konusu saptamaların temelinde yatan; Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının durumu hakkında öğretmenlerin görüşleri ve söz konusu parçalarda “eksik” ve “yetersiz” gördükleri noktalara ilişkin önerileri de belirlenmiştir.

Örnekleme giren öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%92,3) bu parçaları nitelik bakımından yeterli görmekte-dirler. Bu parçaları yetersiz bulanlar (%7,7) ise eksik ve yetersiz gördükleri konularda önerilerde bulunmuşlardır. Yapılan öneriler, öğrencilerin değişik gelişimlerine göre her sınıf için farklı noktalarda yoğunlaşmaktadır.

Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının nicelik bakımından yeterli bulunup bulunulmadığına ilişkin soruya öğretmen örneklem grubu (%84,7) “yeterli” yanıtını vermektedirler. Öğrenci örneklem grubunun ise bu soruyu üst SED’deki öğrencilerin (%62,8), orta SED’deki öğrencilerin (%65,3), alt SED’deki öğrencilerin (%85,7)’si yeterli yanıtını vermişlerdir.

TÜRKÇE KİTAPLARINDAKİ DÜŞÜNCE YAZILARININ NİCELİK BAKIMINDAN YETERLİLİK DURUMU

Grafik-4

Tüm bunlara ek olarak, araştırma konusu içine bir de ders dışı eğitim durumları alınmıştır. Türkçe öğretimine bağlı olarak ders dışı eğitim durumları, öğrencilerin, “Gazete ve dergilerden düşünce yazıları ile ilgili yazıları ayırt edebiliyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplarla saptanmaya çalışılmıştır.

Üst SED’e sahip öğrencilerin büyük çoğunluğu (%83,8) ve orta SED’e sahip öğrencilerin (%67,3)’ü olumlu yanıt verirken alt SED’e sahip öğrencilerin (%73,8)’i gazete ve dergilerden düşünce yazıları ile ilgili yazıları ayırt edebildiklerini belirtmişlerdir.

Yapılan araştırma ile elde edilen sonuçlara göre Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının öğrenci eğitimine katkıları öğretmenler ve öğrenciler arasında ciddi farklar olmazken, Türkçe derslerinde düşünce yazılarına benzer yazı çalışmalarının yeterince yapılmadığı öğrencilerce savunulmaktadır.

Sosyo-ekonomik düzeye göre yapılan araştırmada üst, orta ve alt SED’deki öğrenciler arasında çok farklılıklar olmadığı görülmektedir. Eğitimde sosyo-ekonomik düzeyin öğrenci eğitimine etkisi ile aile kültür düzeyi, sosyal çevre gibi çocuğun bilgi ve görgüsünü geliştirici düzeyde etkili olmaktadır; fakat öğretmenin derste işlediği konuları öğrencilerin, öğretmenin verdiği şekilde almaları sosyo-ekonomik düzey açısından farklılık yaratmamaktadır.

ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, ilköğretimdeki Türkçe öğretimini iyileştirici ve geliştirici şu öneriler yapılabilir:

1. Türkçe ders kitapları içinde bulunan düşünce yazısı türündeki okuma parçaları öğretmen ve öğrencilerin görüş ve önerileri yönünde yapılacak çok yönlü bir araştırma ile nitelik ve nicelik bakımından yeniden düzenlenmelidir.
2. İlköğretim Türkçe ders kitaplarındaki okuma parçalarının türleri belirlenip bu parçaların Türkçe öğretimi hedeflerine hangi düzeyde gerçekleştirilmesine yardımcı olduğu belirlenmelidir. Bu belirlemeler sonunda iyileşme ve geliştirme yönünde değişiklikler yapılmalıdır.
3. Öğretmenler, Türkçe dersinde öncelikle öğrencilerin duygu, düşünce ve tasarımlarını doğru olarak söz ve yazıyla anlatma becerilerinin geliştirilmesini sağlamalıdır.
4. Öğrencilere düşünce yazıları hakkındaki temel bilgiler ilköğretim birinci kademedeki verilmelidir.
5. Türkçe öğretimi içinde ders dışı eğitim durumlarının en sağlıklı biçimde çocuğa kazandırılması için, öğrencilerin fiziksel, psikolojik ve sosyolojik gelişmeleri öğretmenler tarafından iyi takip edilmelidir.
6. Öğrencilerin Türkçe dersine karşı olan tutumları belirlendikten sonra, bu tutumlar sayesinde eğitimde kullanılabilecek araç gereç, ortam, ölçme değerlendirme vb. konularda geliştirmeler yapılmalıdır.
7. Türkçe ders kitabına seçilecek olan metinlerin, öğrencilere vatan, millet, yurt ve Atatürk sevgisini güçlendirici nitelikte olmalarına özen gösterilmelidir.

8. 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılından itibaren İlköğretim Türkçe müfredatı kademeli olarak değişecektir. Bu değişim de göz önüne alınarak öğretimde kullanılacak yöntemler belirlenmelidir.
9. Türkçe öğretmenlerine; sadece ders kitapları değil bunun yanında yeni müfredata uygun cd'ler, kılavuz kitaplar, etkinlik kitapları, öğrencilerin öğrendiği bilgileri pratikte uygulayabilecekleri ek çalışmalar gönderilip öğrencilere sunulması daha yararlı olacaktır.
10. Türkçe ders kitaplarına düşünce yazısı türündeki metinler seçilirken seçilecek metinlerin, öğrencilere sanat sevgisini aşılایıcı, çevresindeki insanlarla kolay anlaşmasını sağlayan, eleştirici, yorumlayıcı ve karşılaştırmacı görüşler kazandıran, dil ve anlatım özellikleri yönünden ifade gücünü geliştiren metinler olmasına özen gösterilmelidir.
11. Yeni uygulamaya geçirilen Türkçe müfredatı ne kadar mükemmel olursa olsun, programı uygulayacak olan kişi öğretmendir. Bu nedenle Türkçe öğretmenlerini öğretim yılı başında müfredat değişikliği ile ilgili kurs ve seminerlerden geçirerek programın uygulanmasına ilişkin bilgiler verilmeli daha sonra ise öğretmenlerden programın uygulanabilirliği ile ilgili dönütler alınmalıdır.
12. Türkçe öğretmenin öğrencilerine ders dışı eğitim ile ilgili önerilerde ve yönlendirmelerde bulunması öğrencinin dilin kullanımı, düşünce gücünün gelişmesi açısından daha yararlı olacaktır.

BİBLİYOGRAFYA

1. AŞILIOĞLU, Bayram, “Çocuk Romanlarının Çocuğun Eğitimindeki Yeri ve Önemi”, (Yüksek Lisans Tezi), A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1986.
2. BANARLI, Nihad Sami, “Türkçe'nin Sırları”, Kubbe Altı Neşriyat, İstanbul, 2004.
3. BAŞBAY, Sevgi Nigar, “Çocuk Eğitiminde Çocuk Hikayelerinin Yeri ve Önemi”, (Yüksek Lisans Tezi), A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1986.
4. BAYMUR, Fuat, “Çocuk Edebiyatı Antolojisi”, M.E.Basımevi, İstanbul, 1961.
5. DEMİREL, Özcan, “İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi”, M.E.B. Yayınları, İstanbul, 1999.
6. DEMİRYÖNEY, Berrak, “ İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Gezi Yazılarının Öğrenci Eğitimine Katkıları”, (Yüksek Lisans Tezi), A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1996.
7. EMİR, Sabahat, “Fikir Yazıları Nasıl Yazılır?”, Emir Yayınları, İstanbul, 1970.
8. GÖKŞEN, Enver Naci, “Örneklerle Çocuk Edebiyatı”, Okat Yayınevi, İstanbul, 1966.
9. GÜLER, Fuat, “İlköğretim II. Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Türkçe Öğretimi Bakımından Değerlendirilmesi”, (Yüksek Lisans Tezi) Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2001.
10. GÜRKAN, Tanju, “Türkiye’de ve Çeşitli Ülkelerde İlköğretim”, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1999.

11. İSPİRLİ, S. Alkan, 2001, “ Yirmi Birinci Asrın Başında Yaşayan Türkçe”, M.E. Üç Aylık Eğitim Dergisi, s.148
12. KANTEMİR, Enise, “Yazılı ve Sözlü Anlatım”, A.Ü. Basımevi, Ankara, 1981.
13. KARADAĞ, Metin, “Yazılı ve Sözlü Anlatım”, Ürün Yayınları, Ankara, 2003.
14. KARASAR, Niyazi, “Bilimsel Araştırma Yöntemi”, Nobel Yayınları, Ankara, 2000.
15. KAVCAR, Cahit, 1982, “Eğitim, Bilim ve Sanat”, M.E. Üç Aylık Eğitim, Bilim ve Sanat Dergisi, S. 59.
16. KAYA, Hasan, “İlkokullarda Türkçe Eğitiminin Verimliliği”, (Yüksek Lisans Tezi), A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1985.
17. KORKMAZ, Zeynep, “Yüksek Öğretim Öğrencileri İçin Türk Dili Bilgileri”, YÖK Matbaası, Ankara, 1997.
18. LINFORDS, Judith Wells, “Children’s Language and Learning, Prentice-Hall International, Inc., 1987.
19. MEB, “Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı”, MEB Yayınları,Ankara, 1981.
20. MEB, “Temel Eğitim Programı, “1-Türkçe Eğitimi, 2-Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi”, M.E. Basımevi, İstanbul, 1982.
21. MEB, “M.E.Temel Kanunu, M.E. İle İlgili Temel Kanunlar”, MEB Yayınları, İstanbul, 1986.
22. MEB, “İlkokul Programı”, MEB Yayınları, İstanbul, 1989.

23. MEB, “Ortaokul Programı”, (İlköğretim II. Kademe) MEB Yayınları, Ankara, 1995.
24. OĞUZKAN, A.Ferhan, “Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı”, Kadıoğlu Matbaası, Ankara, 1979.
25. ÜNALAN, Şükrü, “Türkçe Öğretimi”, Nobel Yayınları, Ankara, 2001.
26. PİAGET, Jean, (Çev. Sabri Esat SİYAVUŞGİL), “Çocukta Hüküm ve Muhakeme”, Devlet Basımevi, İstanbul, 1939.
27. TOPRAK, Tülay, “İlkokul Ders Kitaplarının Öğretim Programına Uygunluğunun Değerlendirilmesi”, (Yüksek Lisans Tezi), A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1993.
28. YAVUZER, Haluk, “Çocuk Psikolojisi”, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1994.

EKLER

1. İlçe Milli Müdürlüğü'ne Okullarda Araştırma Yapılabilmesine İlişkin Yazılan İzin Dilekçesi
2. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan Kaymakamlık Onayı
3. Öğretmenlere Ait Kişisel Bilgiler ve Araştırma İle İlgili Sorular
4. Öğrencilere Ait Kişisel Bilgiler ve Araştırma İle İlgili Sorular
5. Grafikler
  - 5.1. Öğrencilerin Düşünce Yazıları Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olma Durumları
  - 5.2. Öğretmenlerin Yazılı ve Sözlü Çalışmalar Yaptırma, Öğrencilerin Yazılı Çalışmalar Yapma Durumları
  - 5.3. Ders Dışı Kitap Okutma ve Okuma Durumu
  - 5.4. Türkçe Kitaplarındaki Düşünce Yazılarının Nicelik Bakımından Yeterlilik Durumları

T.C
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA
DEMİRCİ

Fakültenizin İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği programının 2311060303 no'lu yüksek lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamda yararlanmak üzere hazırlamış olduğum anket çalışmasını ilçemizin Atatürk, Z.Gökalp-N.Kelem ve 75.Yıl İlköğretim okullarında uygulamak istiyorum. Bu çalışmanın uygulanması için İlçe Milli Müdürlüğü'nden izin alınması gerekmektedir. Anket çalışmasının örneği ekte sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Atatürk İlköğretim Okulu
Demirci/Manisa

09.02.2006

Bilgin GÖK
Sosyal Bil.Enstitüsü İlköğretim Ana Bil.
Sınıf Öğret.Yüksek Lisans Öğrencisi

T.C.
DEMİRCİ KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.45.04.500/580
KONU : Anket Uygulaması.

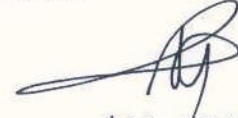
16/02/2006

DEMİRCİ KAYMAKAMLIĞINA

Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Bilgin GÖK' ün "İlköğretim Okullarının VIII.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Düşünce Yazılarının (Makale, Fıkra, Deneme,Söyleşi) Eğitimindeki Yeri ve Önemi" konulu İlçemiz Atatürk,Ziya Gökalp N. Kelem, Cengiz Topel ve 75.yıl İlköğretim Okullarında anket uygulaması isteği ile ilgili C.B.Ünv.Eğitim Fakültesi Dekanlığı' nın 10.02.2006 tarih ve 070-306 sayılı yazısı ekinde alınan 09.02.2006 tarihli dilekçesi ile Anket Formu ilişikte sunulmuştur.

Adı geçen öğrencinin belirtilen okullarda eğitim ve öğretimi aksatmamak koşulu ile anket uygulaması yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülürse; uygun görüşlerinize arz ederim.

İdris AKAR
İlçe Milli Eğitim Müdür V.

OLUR.
16/02/2006

Celal KALEZADE
Kaymakam

EKLER

- 1- Fakülte Dekanlığı Yazısı (1 Adet)
- 2- Dilekçe (1 Adet)
- 3- Anket Formu (2 Sayfa)

Sayın Öğretmenim,

Bu anket formu, “İlköğretim okullarının VIII.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının (makale,fıkra,deneme,söyleşi) eğitimdeki yeri ve önemi” ile ilgili verilerin toplanması için hazırlanmıştır.Ankette sizlerin, bu konudaki görüşlerinize ve yardımlarınıza gerek duyulmuştur.

Anket, kişisel durumunuzu VIII.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazıları hakkında öğrencilerin yeterli bilgiye sahip olup olmadıklarını ve bu tür yazıların nitelik ve nicelik bakımından durumlarını belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Türkçe öğretmeni olarak , konuyla ilgili önerileriniz ve düşünceleriniz araştırmaya ışık tutacaktır.

Ankette sorularına vereceğiniz yanıtlar, belirteceğiniz görüşler, yalnız yüksek lisans tez çalışmam için kullanılacaktır

İlgilerinize teşekkür ederim.

Bilgin GÖK

Celal Bayar Üniversitesi Sos.Bil.Enstitüsü

İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

- 1- Bitirdiğiniz Yüksek Okul:
- 2- Halen görevli olduğunuz okul :
- 3- Meslekteki kıdeminiz :
- 4- Hangi sınıfları okutuyorsunuz ?

İlköğretim 6. sınıf

İlköğretim 7. sınıf

İlköğretim 8. sınıf

- 5- Halen okuttuğunuz Türkçe ders kitaplarının yazarları:

- 6- Ders dışı seminerlere katıldınız mı ?

Evet

Hayır

ARAŞTIRMAYLA İLGİLİ SORULAR

- 7- Türkçe kitaplarındaki düşünce yazıları öğrencilerin ulusal bilincini geliştirici nitelikte midir?

Evet

Kısmen

Az

Hayır

- 8 - Türkçe kitaplarındaki düşünce yazılarını öğrenciyi okumaya isteklendirmede başarılı buluyor musunuz ?

Evet Buluyorum Kısmen Buluyorum Az Buluyorum Hayır Bulmuyorum

9-Kitaplardaki düşünce yazıları öğrencilere ana dil sevgisi ve bilinci kazandırmayı amaçlıyor mu?

- Amaçlıyor Kısmen amaçlıyor
 Az amaçlıyor Hiç amaçlamıyor

10 -Kitaplardaki düşünce yazıları çocukların duyu ve düşünce ufku genişletici özellikte midir?

- Evet Kısmen Az Hayır

11 - Sizce öğrenciler düşünce yazıları hakkında yeterli bilgiye sahip mi ?

- Evet Kısmen Az Hayır

12 - Kitapta bulunan düşünce yazıları dışında , öğrencilere bu tür ile ilgili kitap / kitaplar okuttunuz mu ?

- Evet Hayır

Eğer yanıtınız evet ise ; hangi kitap ve yazarları okuttunuz ?

13 - Kitapta bulunan düşünce yazılarını nitelik bakımından yeterli buluyor musunuz ?

- Evet Buluyorum Kısmen Buluyorum Az Buluyorum Hayır Bulmuyorum

14- Kitapta bulunan düşünce yazılarını nicelik bakımından yeterli buluyor musunuz ?

- Evet Buluyorum Kısmen Buluyorum Az Buluyorum Hayır Bulmuyorum

15- Kompozisyon derslerinde düşünce yazıları ile ilgili yazılı ve sözlü çalışmalar yaptırılıyor mu ?

- Evet Kısmen Az Hayır

16- Kitapta bulunan düşünce yazılarında, KONUŞMA becerisini geliştirici alıştırmalara yer verilmiş mi ?

Evet   Kısmen   Az   Hayır

17- Kitapta bulunan düşünce yazılarında, OKUMA becerisini geliştirici alıştırmalara yer verilmiş mi?

Evet   Kısmen   Az   Hayır

18 - Kitapta bulunan düşünce yazılarında, YAZMA becerisini geliştirici alıştırmalara yer verilmiş mi ?

Evet   Kısmen   Az   Hayır

19-Ders kitaplarındaki düşünce yazılarında bulunan alıştırmalar ve uygulama çalışmaları öğrencinin yaratıcılığını geliştirici biçimde hazırlanmış mıdır ?

Evet   Kısmen   Az   Hayır

20- Ders kitaplarındaki düşünce yazılarının öğrencileri edebiyat derslerine hazırlama konusunda yeterli olduğunu düşünüyor musunuz ?

Evet   Kısmen   Az   Hayır

Sevgili Öğrenci,

Bu anket formu, “İlköğretim okullarının VIII.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki düşünce yazılarının (makale,fıkra,deneme,söyleşi) eğitimdeki yeri ve önemi” ile ilgili verilerin toplanması için hazırlanmıştır. Ankette sizlerin, bu konudaki görüşlerinize gerek duyulmuştur.

Araştırmanın amacına ulaşması için,soruları dikkatle okumanız, yanıtız soru bırakmamanız ve soruları içinizden geldiği gibi, tek bir seçeneği işaretleyerek yanıtlamanız beklenmektedir.

Ankette sorularına vereceğiniz yanıtlar, belirteceğiniz görüşler, yalnız yüksek lisans tez çalışmam için kullanılacaktır.

İlgilerinize teşekkür ederim.

Bilgin GÖK

Celal Bayar Üniversitesi Sos.Bil.Ens.

İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğr.

Yüksek Lisans Öğrencisi

7- Sınıfınız Şubeniz:

8- Okuduğunuz Türkçe Kitabının Yazarı:

9- Cinsiyetiniz: ( )Kız ( ) Erkek

ARAŞTIRMAYLA İLGİLİ SORULAR

4-Düşünce yazıları (makale,fıkra,deneme,söyleşi) hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?

( ) Evet ( ) Kısmen ( ) Az ( ) Hayır

5-Düşünce yazıları(makale,fıkra,deneme,söyleşi) ile ilgili bir kitap okudunuz mu?

( ) Evet ( ) Hayır

Eğer yanıtınız evet ise;

Düşünce yazıları hakkında hangi kitapları okudunuz?

6-Kitaplarındaki düşünce yazılarını anlayabiliyor musunuz?

( ) Evet anlıyorum ( ) Kısmen anlıyorum
( )Az anlıyorum ( )Hiç anlamıyorum

7-Kitaptaki düşünce yazılarından hangisini kolaylıkla anlayabiliyorsunuz?

( ) Makale ( ) Fıkra ( ) Deneme ( ) Söyleşi

8-Kitaptaki düşünce yazıları düşünme gücünüzü geliştiriyor mu?

- Geliştiriyor Kısmen geliştiriyor
 Az geliştiriyor Geliştirmiyor

9-Kitaptaki düşünce yazıları, tiyatro,sergi,sinema,bale,opera,v.s. gibi güzel sanat dallarına karşı ilginizi artırıyor mu?

- Artırıyor Kısmen artırıyor
 Az artırıyor Artırmıyor

10-Kitaptaki düşünce yazıları bilime,bilimsel çalışmalara olan ilginizi artırıyor mu?

- Artırıcı nitelikte Kısmen artırıcı
 Az artırıcı Artırıcı nitelikte değil

11- Kitaptaki düşünce yazıları çevrenizdeki insanlarla kolay anlaşmanızı sağlıyor mu?

- Sağlıyor Kısmen sağlıyor
 Az sağlıyor Sağlamıyor

12- Kitaptaki düşünce yazıları size eleştirci, yorumlayıcı ve karşılaştırmacı görüşler kazandırıyor mu?

- Kazandırıyor Kısmen kazandırıyor
 Az kazandırıyor Kazandırmıyor

13- Kitaptaki düşünce yazıları dil ve anlatım özellikleri yönünden ifade gücünüzü geliştiriyor mu?

- Geliştiriyor Kısmen geliştiriyor
 Az geliştiriyor Geliştirmiyor

14- Kitaptaki düşünce yazıları kelime dağarcığımızı zenginleştiriyor mu?

- Evet Kısmen Az Hayır

15- Kitaptaki düşünce yazıları Türkçe yi özenle ve güvenle kullanmanızı sağlıyor mu?

- Sağlıyor Kısmen sağlıyor
 Az sağlıyor Sağlamıyor

16-Kitapta yer alan düşünce yazıları sizde vatan sevgisi,millet sevgisi ve yurt sevgisine benzer duygular kazandırıyor mu?

- Kazandırıyor Kısmen kazandırıyor
 Az kazandırıyor Kazandırmıyor

17-Kitaptaki düşünce yazılarını sayı bakımından yeterli buluyor musunuz?

- Evet buluyorum Kısmen buluyorum
 Az buluyorum Yeterli bulmuyorum

18-Türkçe dersinde, düşünce yazılarına benzer yazı çalışmaları yapıyor musunuz?

- Evet Kısmen Az Hayır

19-Günlük gazeteleri veya haftalık çıkan dergileri takip ediyor musunuz?

- Evet Kısmen Az Hayır

20-Gazetelerden veya dergilerden düşünce yazıları ile ilgili yazıları ayırt edebiliyor musunuz?

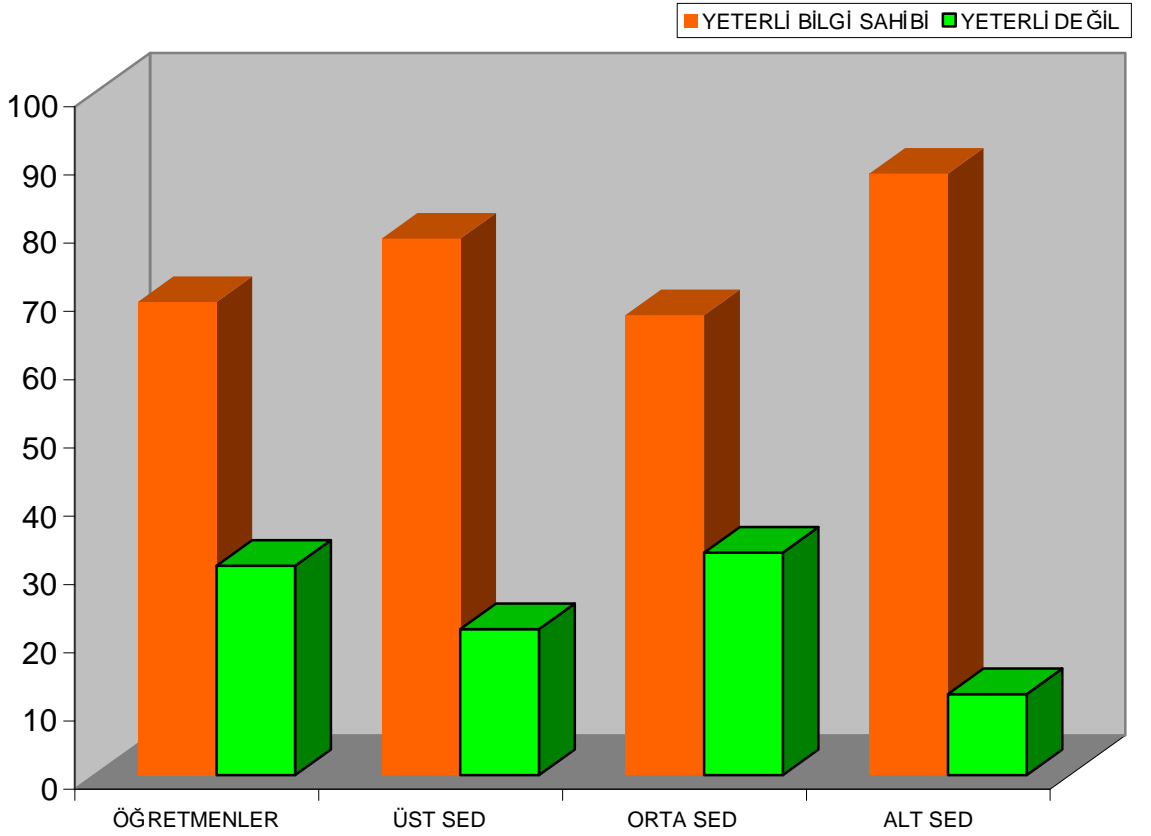
( ) Evet

( ) Kısmen

( ) Az

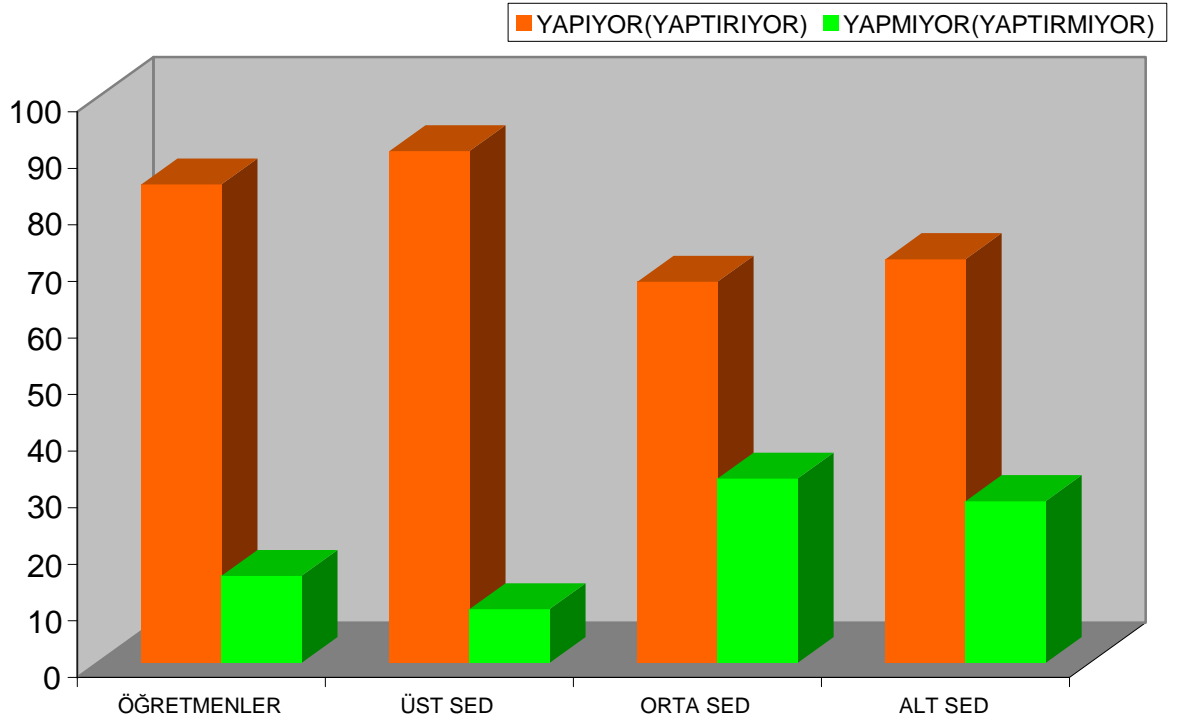
( ) Hayır

ÖĞRENCİLERİN DÜŞÜNCE YAZILARI HAKKINDA YETERLİ BİLGİYE SAHİP OLMA DURUMLARI

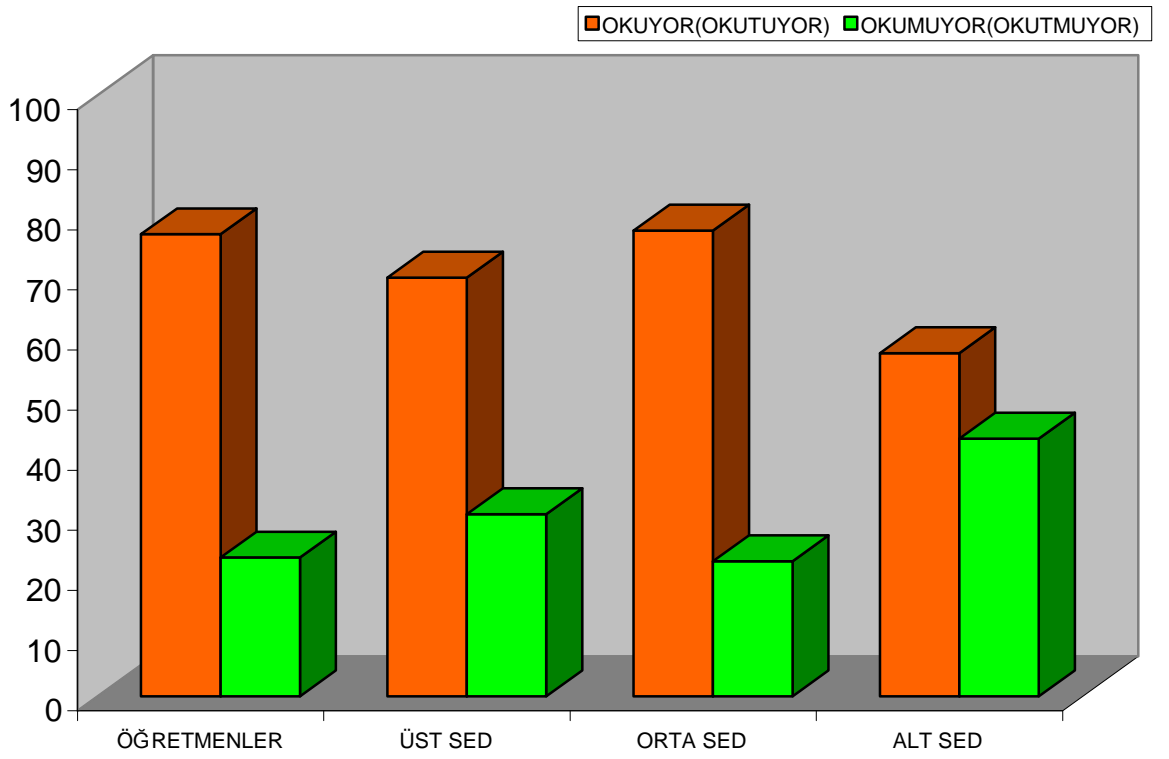
Grafik-1

**ÖĞRETMENLERİN YAZILI VE SÖZLÜ ÇALIŞMALAR YAPTIRMA
VE ÖĞRENCİLERİN YAZILI ÇALIŞMALAR YAPMA DURUMLARI**

Grafik-2

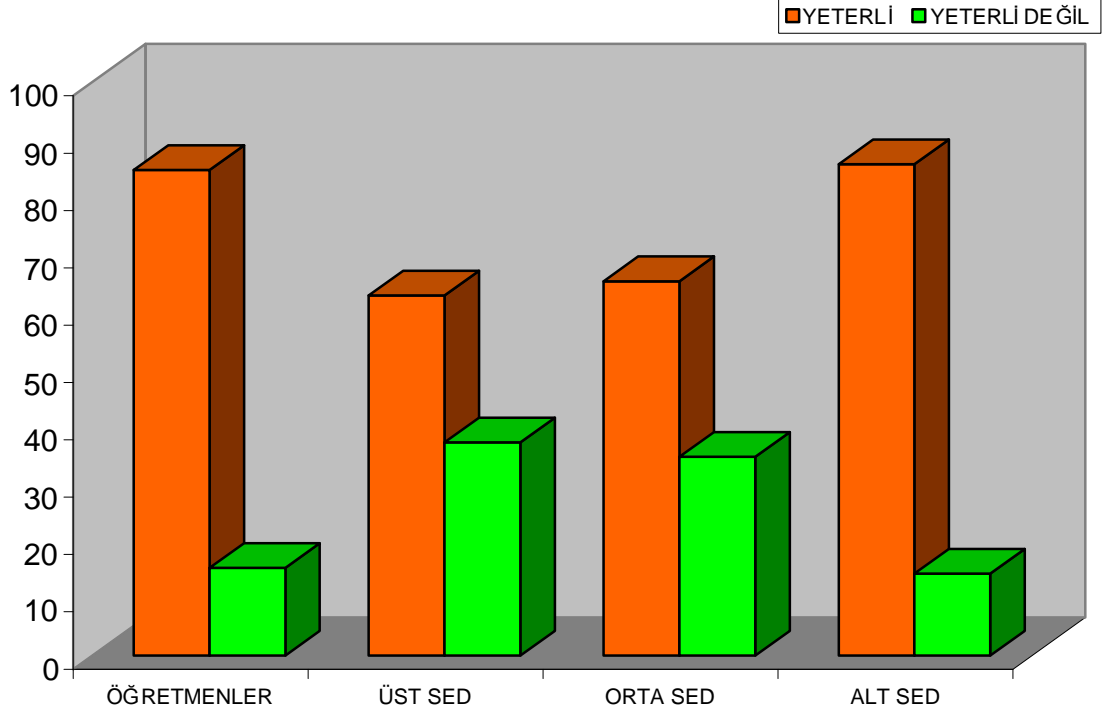
DERS DIŞI KİTAP OKUMA VE OKUTMA DURUMU

Grafik-3

**TÜRKÇE KİTAPLARINDAKİ DÜŞÜNCE YAZILARININ NİCELİK
BAKIMINDAN YETERLİLİK DURUMU**

Grafik-4